

EPAM EKONOMİ VE POLİTİKA
Araştırmaları Merkezi
İSTİNYE ÜNİVERSİTESİ

Haftalık Dış Politika ve Ekonomi Bülteni

88. Bülten

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL

istinye.edu.tr | 0850 283 60 00

[f /istinyeuniv.edu](https://www.facebook.com/istinyeuniv.edu) [t /istinyeunivedu](https://www.instagram.com/istinyeunivedu) [i /istinyeunivedu](https://www.instagram.com/istinyeunivedu)

Kapak Tasarımı: Özenç Kayalı-Son Sınıf Öğrencimiz

İNSANLIK TARİHİNİN KARA LEKESİ:

Hocalı Katliamı

Azerbaycanlılar, Ermeni güçlerin 26 Şubat 1992'de Hocalı'da kadın, çocuk ve yaşlı gözetmeksizin yaptığı katliamın kurbanlarını anıyor

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Azerbaycan'a karşı toprak iddiasında bulunmaya başlayan ve saldırıya geçen **Ermeniler, 1991'in son günlerinde** ablukaya aldıkları, bölgenin tek havaalanına sahip ve stratejik önem taşıyan **Hocalı'yı ele geçirmek için harekete geçti**

Aylar süren saldırılarını 25 Şubat 1992'de yoğunlaştıran Ermeniler, gece, Sovyet Rus ordusunun o zaman **Hankendi**'de bulunan 366. motorize alayının da yardımıyla üç koldan saldırdı

DAHA ÖNCE 7 BİN KİŞİNİN YAŞADIĞI HOCALI'DA SAVUNMASIZ DURUMDAKİ 106'SI KADIN, 70'İ YAŞLI, 63'Ü ÇOCUK 613 AZERBAYCAN VATANDAŞI HAYATINI KAYBETTİ

KATLIAMDAN 487 KİŞİ AĞIR YARALI OLARAK KURTULDU, ERMENİ GÜÇLERİ 1275 KİŞİYİ ESİR ALDI, BUNLARIN 150'SİNDEN HALA HABER ALINAMADI

26.02.2021

Tarihe karar bir leke olarak geçen, bir insanlık suçu ve soykırım olan Hocalı katliamında Rusların desteği ile Ermeniler tarafından katledilen Azerbaycanlıları saygıyla anıyoruz.

MİLLİ SAVUNMA SANAYİNİN ÖNCÜLERİ...

NURİ DEMİRAĞ,VECİHİ HÜRKUŞ,NURİ KİLLİGİL ,KIRKOR DİVARCI VE DİĞERLERİ...

Doç. Dr. Fahri Erenel

EPAM Müdürü

Milli savunma sanayimizin öncü isimlerini anmak ve kısıtlı imkanlara rağmen yaptıklarını genç nesillere iletebilmek, bu alanda uğraşan bizler için yerine mutlaka getirilmesi gerek bir borç olmalıdır.

Kendi uçağımız göklerimizde uçabilmiş, yolcu taşımış, ilk füzemiz fırlatılmış, birçok silah üretmiş ve bu üretilenleri kullanmaya başladığımızı ve süreçten nasıl vazgeçirildiğimizi unutmamalıyız. Unutmamalıyız ki emperyal güçlerin çeşitli gerekçelerle aynı yöntemleri günümüzde de uygulamaya kalkmalarına karşılık dik durarak gereken cevabı vermeliyiz.

Savunma sanayimizin gelişimine katkı sağlayanları minnet ve şükranla anarak Milli Savunma Sanayimizin öncüleri arasında yer alan birbirinden değerli isimlerden birkaçını ve yaptıklarını/yapmaya çalıştıklarını tanımaya/anlamaya başlayalım. Bu hafta Nuri Demirağ'ı tanıyacağız.

NURİ DEMİRAĞ

“Türk, tayyaresini kendi eliyle yapmalıdır. Mademki bir millet tayyaresiz yaşayamaz. O halde, bu yaşama vasıtasını başkalarının lütfundan beklememeldir. Size, kat'iyetle söylüyorum. On seneye varmadan biz, bütün tayyarelerimizi motorları ile beraber, en küçük vidasına kadar, baştan başa kendimiz yapacağız.”

Nuri Demirağ, 1936

“Tarih nasıl binbir müsibet ve talihsizlik yüzünden cephe mücadeleleri yarıda kalmış kahraman askerleri hakları olan mevkilere oturtmuşsa, bir gün Nuri Demirağ 'da Türkiye ve Dünya tarihinde anılacaktır. Belki onun dün ileriye sürdüğü fikirler, harcadığı gayretler istenen neticeyi vermedi, fakat yarın bunların hepsi sırası ile ve birer birer harfiyen tatbik edileceği muhaktır. Daha şimdiden onun en az 15-20 yıl evvel yapmayı teşebbüs edip

müsaadesini istihsal edemediği birçok işler peyderpey ele alınmaya başlanmıştır.” (Nuri Demirağ Hayat ve Mücadeleleri, sayfa 141, Basım Tarihi 1954)

Nuri Demirağ,1886 yılında Sivas'ın Divriği ilçesinde dünyaya gelmiştir. Ortaöğrenimini Divriği Rüştüye Mektebinde tamamlamış,bir süre bu okulda öğretmen yardımcısı olarak görev yapmış,1903 yılında Ziraat Bankasının açtığı sınavı kazanarak önce Kangal, sonra Koçgiri şubesine atanmıştır.1909 'da Maliye Bakanlığının açtığı sınavı kazanarak İstanbul'a atandı ve maliyenin hemen her kademesinde görev yaptıktan sonra İstanbul'un işgali üzerine görevinden istifa etmiştir.

Nuri Demirağ, ilk demiryolu yapımı,ilk uçak fabrikasının kuruluşu, ilk sigara kağıdı üretimi, ilk yerli paraşüt üretimi gibi ilkleri gerçekleştiren, İstanbul Boğazi üzerine köprü yapılması, Keban'a büyük bir baraj yapılması düşüncelerini ilk kez gündeme getiren kişidir..Aynı zamanda,Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisi olan Milli Kalkınma Partisi'nin kurucusudur.

Yabancıların tekelinde olan sigara kağıdı üretimi işine girerek İlk türk sigara kağıdını üretmiş ve sigara kağıdına "Türk Zaferi" adını vermiştir.

Kardeşi ile birlikte çalışarak Samsun-Erzurum, Sivas-Erzurum ve Afyon-Dinar hattını, toplamda 1012 kilometrelik demiryolunu bir yıl gibi kısa bir sürede tamamlamıştır. Başarılarından ötürü 1934 yılında Atatürk kendisine ve kardeşi Abdurrahman Naci Bey'e Demirağ soyadı vermiştir. 1931 yılında İstanbul Boğazi'na köprü inşası projesini başlatmıştır. Yurtdışından uzmanlar getirerek incelemeler yaptırmış; San Francisco'daki Golden Gate Köprüsü ile aynı sistemde bir köprü inşa etmeleri için Golden Gate'i inşa eden firmayla anlaşmıştır. Tüm hazırlıkları bitmiş olan projeyi 1934'te Cumhurbaşkanı Atatürk'e sunmuştur. Cumhurbaşkanı tarafından beğenilse de proje hükümetten onay alamamış ve gerçekleşmemiştir.

1930'lu yıllara gelindiğinde dünyada ve Türkiye'de ekonomik sıkıntı had safhadaydı. Bu yüzden orduya uçak ve benzeri ihtiyaçlar ancak halkın himmetleriyle alınabiliyordu. O yıllarda ilginç bir kampanya düzenleniyor ve her ilden toplanan paralar ile bir uçak alınıyor ve alınan uçağın kuyruğuna da o ilin ismi yazılıyordu. Bunun yanında zengin işadamları da tek başlarına uçak alarak devlete hibe ediyorlardı. O zaman da uçağın kuyruğuna o işadami'nin ismi yazılıyordu.

İşte yine böyle bir himmete başvurulmuştu ve büyük işadamlarından yardım talep ediliyordu. Tabii bu himmetle Nuri Demirağ da muhataptı. Gerisini ilk damadı Mansur Azak anlatıyor: "1932 senesinde gazetelerde bir havadis var. Diyor ki havadiste, bu memlekette uçağa ihtiyacımız var. Uçak fabrikamız olmadığı için parayla satın alıyoruz. Devletin bütçesi de o zaman 200 milyon lira. Diyorlar ki bir kampanya açalım. Milletın himmetine baş vurup para toplansın, bu paralarla uçak alalım. O zamanlar Ankara'nın en zengini Vehbi Koç 'tu. Vehbi Koç'a gidiyorlar ve durumu izah ediyorlar. Hay hay diyor, ne kadar verelim? Gönlünüzden ne kadar koparsa diyorlar. Ve Vehbi Koç da çıkarıp 5 bin TL veriyor. Daha sonra Abdurrahman Naci Bey'e geliyorlar. Durumu izah ediyorlar. Abdurahman Naci Bey'de 120 bin TL veriyor. Sonra da Nuri Demirağ'a geliyorlar ve durumu izah ediyorlar. Nuri Bey de 'Siz ne diyorsunuz? Benden bu millet için bir şey istiyorsanız, en mükemmelini istemelisiniz. Madem ki bir millet teyyaresiz yaşayamaz, öyleyse bu yaşama vasıtasını başkalarının lutfundan beklememeliyiz. Ben bu uçakların fabrikasını yapmaya talibim' diyor. Sonra da hazırlıklara başlıyor."

Zaten senelerden beri Nuri Bey'in akli fikri bu işte idi ve kendi kendine, "Göklerine hakim olamayan milletler, yerlerde sürünmeye, yerin dibinde çürümeye mahkumdur", "Zafer süngünün ucunda değildir. Zafer kartalı süngünün ucundan kalktı, havalandı, tayyare kanadının üstüne kondu" gibi vecizeler üretiyordu. Önüne çıkan bu fırsatı değerlendiren Nuri Bey, yanına aldığı mühendis ve teknisyenlerle seyahatlere çıkarak incelemelerde bulunmaya başladı. Almanya, Çekoslovakya ve İngiltere'deki uçak fabrikalarını gezdi.

"Avrupa'dan, Amerika'dan lisanslar alıp tayyare yapmak kopyacılıktan ibarettir. Demode tipler için lisans verilmektedir. Yeni icat edilenler ise bir sır gibi, büyük bir kıskançlıkla saklanmaktadır. Binaenaleyh kopyacılıkla devam edilirse, demode şeylerle beyhude yere vakit geçilecektir. Şu halde Avrupa ve Amerika'nın son sistem tayyarelerine mukabil, yepyeni bir Türk tipi vücuda getirilmelidir." şeklinde düşünen Nuri Demirağ, 1936 senesi

ortalarına doğru uçak fabrikası için hazırlıklara başlamış ve ilk etapta on senelik bir program yapmıştır. 17 Eylül 1936'da da fiilen teşebbüse geçmiş ve bir Çekoslovak firması ile anlaşarak

Beşiktaş'ta Hayrettin İskelesi'nde, bugün Deniz Müzesi olarak kullanılan, o zamana göre modern bir bina yaptırmıştır. Programa göre burası etüt atölyesi olacak, asıl büyük fabrika da memleketi olan Sivas Divriği'de kurulacaktı.

Bu arada Türk Hava Kurumu 10 tane eğitim uçağı ve 65 tane de planör siparişı vermişti.

Nu.D.36 hangardan çıkarılırken.

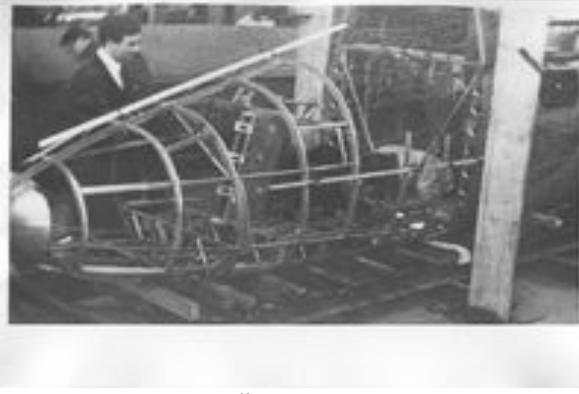

Nu.D.36 uçakları pistte

Nu.D.36 Uçakları Gösteri Uçuşunda

Nuri Demirağ ve ekibi, bir yandan bu siparişleri yapmak için tüm gayretlerini sarf ederken, bir yandan da yepyeni bir model geliştirmişlerdi. Bu Nu.D.38 ismini taşıyacak olan altı kişilik, çift motorlu, gövdesi alüminyum kaplama bir yolcu uçağı idi.

Nu.D.38 Yolcu Uçağının Yapım Aşamaları

Nu.D.38 Yolcu Uçağının Yapım Aşamaları

Çift motorlu, barışta yolcu uçağı, savaşta istenildiğı zaman eksiksiz bir bombardıman uçağı görevini görecek şekilde yapılan ve saatte 270 kilometre hıza ulaşan, 5 bin 500 metre yükseğe çıkabilen 'Nu.D.38'in yapılması, dünya uçak sanayicilerinin dikkatini birden Türkiye'ye ve Nuri Demirağ'ın uçak fabrikasının üzerine çekmişti.

Nu.D.38 Yolcu Uçağının Havalanışı

Türkler'in kendi uçaklarını kendilerinin yapması belli başlı uçak fabrikalarını endişelendiriyordu. Özellikle İngiliz ve Almanlar'dan başka Amerika'nın endişeleri daha büyüktü. Gerçi Türkler'in bu işin altından kalkabileceklerine inanmıyorlardı; fakat bu iş gerçekleşirse, ileride bir pazar kaybetmenin endişesi içerisindeydiler. Bu düşüncedeki Amerikan Uçak İmalatçıları Birliği, Türkiye'ye tetkiklerde bulunmak üzere birliğin başkanı Todd'u göndermiştir.

Atölyede yapılan uçakların testleri için bir piste ihtiyaç olunca Yeşilköy'de, halen Atatürk Hava Limanı olarak kullanılan, Elmas Paşa Çiftliği'ni satın alarak, 1559 dönümlük geniş arazi üzerinde, 1000x1300 metre ölçülerinde bir uçuş sahası ve ayrıca Nuri Demirağ Gök Okulu, uçak tamir atölyesi ve hangarlar yaptırmıştır.

Hangar

Öğrenci Yurt Binası

Bu tesisleri yaptıran Nuri Demirağ, "Türk'ün yaptığı uçakları elbette Türkiye'de yetişen pilotlar uçuracaktır" düşüncesiyle hareket ediyordu. Bu yüzden havacılık üzerine eğitim verecek 150 yataklı bir yurdu da bulunan 'Gök Okulu'na, üniversitede okuyan veya mezun olmuş öğrenciler alınıyor ve uçuş eğitiminin yanısıra uçağın teknik yapısıyla ilgili eğitimler de verilerek pilot yetiştiriliyordu.

Yeşilköy'deki okuldan önce, doğduğu yer olan Diyarbakır'da da bir Gök Ortaokulu açan Nuri Demirağ, Türk gençlerine havacılığın zevkini aşıyordu. Öğrencilerin yemek, içmek, yatmak, öğrenim gibi bütün masraflarını karşılıyordu. Başarılı olan öğrencileri yaz tatillerinde İstanbul'a getiriyor ve uçmaya özensinler diye onlara uçuş dersleri verdiriyordu. Bu yüzden içlerinden bir çoğu pilot olmuştu. Hepsini ayrı ayrı ilgileniyor, her birine ayrıca ayda 150 lira aylık veriyordu. Gök Okulu öğretmenlerinin aylığı ise 350 liraydı. Nuri Bey'in Gök Ortaokulu'nda okuttuğu öğrencilerinden Dr. Rahmi Karahasan o günleri şöyle anlatıyor:

"Nuri Demirağ Divriği'ne okul yaptırdığı zaman Sivas'ın hiçbir ilçesinde ortaokul yoktu. Bize ortaokulu sağladığı zaman diğer ilçelerden de Divriği 'ne ortaokul tahsili yapmaya gelen birçok arkadaşımız olmuştur. Her kaydolan öğrenciye birer takım elbise, ayakkabı ve kasket verilirdi. Ortaokul tahsilini yaptıktan sonrada, lise ve yüksek okul tahsili yaptırmak için İstanbul'a götürür; bizlere kalacak yer, okuyacak okul ayarlardı. Biz onun sayesinde okuduk ve meslek sahibi olduk. Nuri Demirağ bizim velinimetimizdi. "

Mısırlı bir kabile sipariş vermek için Nu.D uçaklarını incelemede

Nuri Demirağ'ın havacılık alanındaki girişimlerine basın-yayın organları kayıtsız kalmamış, dönemin ulusal ve yerel basını konuyla ilgili haber ve yorumlara sayfalarında geniş yer vermiştir. Mesela 8 Temmuz 1941 tarihli Yeni Sabah Gazetesinde Emekli Binbaşı Bedri Cilasin; "Milli Havacılığın Uyanışı" isimli makalesinde müesseseyi gezdiğini ifade ettikten sonra, "Nuri Demirağ müessesesi fedakârlıkla kurulmuştur. Demirağ, ciğerparesi oğlunu, mesleğe vakfetmekle bu memleketin öz evlatlarına mahsus fedakârlık ve feragati de göstermiştir. Böyle birçok müesseselere ihtiyaç vardır" diyerek takdir hislerini belirtir.

Yine 17 Ağustos 1941 tarihli Tasvir-i Efkâr Gazetesi'nde; "bugün bir Türkün tek başına kurmaya muvaffak olduğu muazzam ve kendi sahasında dünyanın en modern bir gök müessesesinin açılış töreni var" denilerek kurumun açılışı duyurulur. Aynı gazetede bir gün sonra "Hava Sanayimizde Hayırlı Bir Adım" isimli haberde fabrikanın açılışıyla ilgili yaşananlarla, açılışa katılanların listesi de verilir. Yine aynı gazetenin 24 Ağustos 1942 tarihli nüshasında; "Nuri Demirağ Gök Okulunda Tören" adıyla başlayan haberde "Dün hava alanına dolan mahşeri kalabalık Türk gençliğinin havacılığa karşı duyduğu derin aşkı açıkça ifade ediyordu" denilerek çalışmalar kamuoyuna duyurulmuştur.

Nuri Demirağ tayyare atölyesinde araştırma-geliştirme ve üretime yönelik çalışmalar devam ederken Demirağ'ın ifadesiyle uçuş bilgisi az olan bir mühendisin kendisinden izinsiz olarak Eskişehir'de ki hava törenlerine katılmak üzere giderken, sahanın darlığı ve alanın kalabalık olmasından dolayı ekin tarlası içine inişi esnasında mühendisin ölümü ile sonuçlanan bir kaza yaşanır. Bu kazaya istinaden uçak mühendislerinden oluşan bir komisyon kaza raporu hazırlar ve uçakta herhangi bir kusur bulunmadığı, kazanın pilotaj hatasından kaynaklandığı ifade edilir.

Bu rapora karşın Türk Hava Kurumu(TKH), verilen uçak siparişlerini iptal etmiştir. Sadece iptalle kalmayarak, Demirağ'ın vermiş olduğu teminat mektubu ve 14000 liraya el koyarak, THK'nun ödemiş olduğu 40 bin lirayı da geri alma yoluna gitmiştir.

Türk Hava Kurumu tarafından Nuri Demirağ Uçak Fabrikasına verilen 65 adet planörün kabulü yapılmış, ancak üretilen ve test denemeleri yapılan uçakların, teknik şartnamede belirtilen motor özelliklerinin birebir tutmaması nedeniyle kabulü yapılmamıştır. Bunda Selahattin Alan'ın, uçağı test ve muayene için geldiği zaman bir kaza sonucu hayatını kaybetmesi ve uçaklara olan güvenin sarsılması önemli rol oynamıştır. Ancak üretimi tamamlanan uçaklar daha sonra deneme testlerinden başarıyla geçmiştir. Bilirkişi raporları Demirağ lehinde karar vermişse de mahkeme süreci Demirağ'ın aleyhine sonuçlanmıştır.

Bu konuda, Türk Hava Kurumu çalışanlarından Bahattin Adıgüzel'in havacılık tarihine ışık tutan çalışmaları oldukça faydalı bilgiler vermektedir. Adıgüzel çalışmalarında, Türk tipi uçakların üretiminde çalışan ve o günlere ait hatıralarını dinlediği Uçak Mühendisi Şükrü Er, Mehmet Kum, Türk Hava Kurumu'nda yönetici olarak veya pilot olarak görev almış olan Cemal Uygun, Korkut Efe, Mustafa Ataylar'ın kanaatlerini aktarmaktadır.

Nuri Demirağ'ın uçağının Türk Hava Kurumu tarafından ret edilmesine dair Mehmet Kum: "Aslında teknik şartname gerekleri Kurum'un aleyhine değil, lehine olabilecek bir uyumsuzluktu. Yani, örneğin şartname, pervanenin 1850 devirde motor gücü 165 beygir olması gerekirken, imalatçı firma teknik yazılı verilerinde bu gücün 1785 devirde 150 beygir olduğunu yazmıştı. Oysa bu motorun pervane devri 1850'ye çıkartıldığında motor gücü 174 beygir olduğu görülmekteydi. Bu da teknik şartname limitleri içerisinde olan bir şeydir. Motor imalatı yurt dışında yapıldığı için olduğu gibi satın alınmış. İstenen standartlara en yakın motor olarak da o günün şartlarında bu motor varmış. Ama uçağın diğer dizaynı tamamen Nuri Demirağ Fabrikasında yapılmaktaydı. Dizayn ile ilgili olarak teknik şartnameye uymayan bir şey tespit edilemedi. Dolayısıyla bir milli serveti batıracak nitelikte, teknik şartnamede uyumsuzluk yoktu" açıklamasını yapmıştır.

Siparişlerin bu şekilde iptal edilmesi Demirağ'ı maddi açıdan sıkıntıya sokarak fabrika işçilerinin ücretlerini ödenemez hale getirir. Nuri Demirağ, durumun ciddiyetini anlatmak maksadıyla dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye iki mektup yazmak durumunda kalır ve her iki mektupta da dönemin en yüksek otoritesi olan Cumhurbaşkanı'dan, yatırımları ve THK ile arasındaki ihtilaf konusunda yardım ister.

29 Kasım 1939 tarihli "Büyük Şefim" ifadeleriyle başlayan ilk mektubun ilk cümlelerinde Demirağ, uçak endüstrisinin önemini vurguladıktan sonra kendisinin ülke savunmasına katkı sağlamak maksadıyla havacılık sektörüne girdiğini belirtir. Başlangıçta bu çalışmalarının dönemin Genelkurmay Başkanı tarafından da desteklendiğini, Fevzi Çakmak'ın kendisine yazmış olduğu fevzlekeyi de mektubuna ekleyerek ispatlamaya çalışan Demirağ, yine mektubun

ilk sayfasında çalışmalarına başlamadan önce dünyanın uçak sanayisinde önde gelen ülkelerine pek çok ziyaretler yaptığını ve bu alanda çalışacak mühendis ve işçilerin yetişmesine de maddi katkı sağladığını vurgular. Alt yapı çalışmalarının tamamlanmasından sonra da Beşiktaş'ta bir tayyare atölyesi ile Yeşilköy'de uçuş pisti ve hangarların yapımının tamamlandığı belirtilir. Esas büyük ve köklü yatırımın Divriği'de kurulacağını ifade ettikten sonra mektubun ikinci sayfasında Beşiktaş'taki atölyede yılda 300 mektep ile 150 antrenman uçağı veya 50 avcı uçağı imal edebileceğini belirtir.

Bu ifadelerden sonra mektubun yazılış amacı vurgulanır ve buna göre Türk Hava Kurumu kendisinden uçak siparişinde bulunmuş, bu siparişlerden 65 planör kuruma teslim edilmiştir. 10 Eğitim uçağı siparişinin ise uçuş kabiliyeti az olan ve başmühendis olarak atölyede görev alan Selahattin Alan'ın kendisinden izinsiz olarak Eskişehir'de yapılan törenlere katılmak üzere gittiği esnada, İnönü yakınlarında düşmesi nedeniyle iptal edilmiştir.

Demirağ'a göre yapılan tahkikat neticesinde uçağın düşmesiyle ilgili herhangi bir teknik arızaya rastlanılmamasına karşın Türk Hava Kurumunun siparişleri iptal ettiği gibi, teminat mektubu bedeli olan 14 bin lira ile şirkete avans olarak verilen 40 bin lirayı geri alması şirketi mali açıdan zor duruma sokmuştur. Bu gelişmeleri anlattıktan sonra kendisinin şimdiye kadar yurt savunmasına katkı sağlamak amacıyla 1,5 milyon lira masraf yaptığını, hâlbuki bu para ile isterse 15-20 apartman yaparak buradan elde ettiği yaklaşık 150-200 bin lira ile çok rahat bir şekilde yaşayabileceğini ifade eder.

Mektubun üçüncü ve son sayfasında havacılık alanında yapacaklarını sıralayarak "tayyare süratlidir ve mütemadiyen de süratleniyor. Havacılık işlerinin bu sürate ayarlanması için hepsi aynı rütbede ayrı ayrı noktayı nazar taşıyan hava komutanlarının başlarına tepeden tırnağa, başından sonuna kadar mesuliyeti nefsinde toplayan (üzerine toz kondurulmamış) yırtıcı, yaratıcı bir şahsiyetin (her memlekette olduğu gibi) bu mühim ve hayati işin başına geçirilmesi suretiyle tevsiini ve mahdut çerçeve dâhilinde bırakılmamasını vatanın yegane kurtarıcısı siz büyük milli şefimden yalvararak kemali hürmetle arz ve niyaz ederim" ifadeleriyle yardım talep eder.

Diğer yandan Nuri Demirağ, THK ile arasındaki ihtilafın çözülmesi için gayret sarf etmesine karşın kesin bir anlaşmanın olmaması üzerine birinci mektubunda bahsi geçen olaylar için THK'na Ankara Ticaret Mahkemesi nezdinde dava açar. Uzun duruşma ve savunmalardan sonra Ticaret Mahkemesi davayı THK lehine sonuçlandırır. Nuri Demirağ bu hadiseden sonra sermayesinin büyük bir kısmını kaybettiği gibi, Yeşilköy'deki uçak alanı da elinden alınır.

Olayların seyrinden anlaşıldığı kadarıyla Nuri Demirağ karşısına çıkarılmış olan zorluklardan epey yorulmuş olmalıdır ki, 1944 yılının sonlarına doğru yaptığı bir açıklama ile artık faaliyetlerini fikir sahasında devam ettireceğini belirtir. Bu husustaki düşüncelerini de gazetecilere 4 Eylül 1944 tarihinde verdiği şu mülakatla duyurma gereğini hissetmiştir; "Harbin çeşitli müşkülâtı, memleketimizin imarı yolundaki hamlelerimizde büyük güçlükler doğmuştur. Bundan sonra taahhüt işlerine girişmeyecek, tetkik ve tettebbularla memlekete fikir sahasında hayırlı hizmetler etmek arzusundayım". diyerek Cumhuriyetin ilk yıllarında yatırımcıların önüne çıkarılan engelleri vurgulamış olur. Vecihi Hürkuş ile başlayan ve Nuri Demirağ ile devam eden ağır sanayi hamleleri bir kez daha ağır darbe alacak ve bu alanda uzunca bir dönem yatırım yapılamayacaktır.

Kaynakça:

Aksiyon Dergisi , Sayı: 80 (15.06.1996) / Semih İnceöz

<http://www.nuridemirag.com/gokokulu.html>

<https://www.beyaztarih.com/resimlerle-tarih/detay/nuri-demirag-tayyare-atolyesi-kurulmasi-faaliyetleri-ve-kapanmasi>

<https://www.gzt.com/haber/turkiyenin-ilk-ucak-fabrikasinin-kurucusu-yerli-ve-milligirisimci-nuri-demirag-2798801>

Mustafa Kemal'in Uçakları,İsmail Yavuzi,Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,2 nci Baskı,2018,İstanbul

Mühürdarzade Nuri Bey'in (Demirağ) Hayatı ve Çalışmaları (1886-1957),Osman Yalçın,Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 44, Güz 2009, s. 743-769

TÜRKÇÜLÜĞÜN ÖNCÜLERİ SOLCUYDU

Prof. Dr. Anıl Çeçen-Ankara Kalesi:290

Türkiye Cumhuriyeti dünyanın merkezi bölgesinde kurulduğu için, hem bu bölgeyi çeviren üç kıta üzerinden hem de doğu-batı ve kuzey-güney ekseninden olmak üzere merkezi çevreleyen bölgelerin tamamı ile coğrafi yakınlığa sahip bir durumda olduğundan dolayı, sürekli hareketlilik taşıyan bir siyasal düzene sahip bulunmaktadır. Türk devletinin bugünkü karakteristik yapılanması ele alınırsa, bu merkezi devletin dört bir yandan gelen siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmelerin etkisi altında olduğu ve bu etki rüzgarlarının da zamanla Türk devletinin oluşumu ve yapılanması içinde devletin yönlendirildiği görülmektedir. Tarihin gündeme getirdiği eski dönemler dikkate alınır, öncelikle Türklerin Orta ve Kuzey Asya bölgelerinden göçler yolu ile onuncu yüzyıl civarında Anadolu'ya geldikleri görülmektedir. Türklerin gelmesi sonrasında ortaya çıkan toplumsal potansiyelin yansımalarıyla bir yanda Türkçülük akımı bir siyasal hareket olarak yavaş yavaş gündeme gelmiş ve benzeri bir doğrultuda da Türklerle ilgili bir bilim dalı olarak da Türkoloji bilimi batı üniversitelerinde ortaya çıkmıştır . Böylesine bir süreç içinde Türkçülük akımı Rusya'dan Anadolu yarımadasına gelirken, Türkoloji bilimi de bir orta Avrupa ülkesi olan Macaristan'dan ülkemize taşınmıştır. Türkler, Türkoloji ve Türkçülük akımı; doğu, batı ve kuzey eksenlerinden gelirken, Orta Doğu bölgesinin büyük kısmını kapsayan İslam dini de, Anadolu yarım adasının güney kısmından gelmiştir. Bu tür oluşumların zaman içerisinde birbirini izleyerek, merkezi coğrafyaya doğru gelişmeler göstermesi sonucunda Türkiye Cumhuriyeti bugünkü siyasal yapılanma modeline sahip olmuştur. Türk devleti bugün Müslüman millet ile laik devlet ikilemi arasında bir siyasal yapılanma içine girmesi sonucunda , ülkenin dört yanından gelen yansımaların hepsi Anadolu yarımadasının tam ortalarında kesişme noktasına ulaşarak, ülkeyi bir bölgesel sentez olma aşamasına getirmiştir .

Türkiye'nin kendisini çevreleyen bölgelerdeki oluşumların etkisiyle hareket etmesi sonucunda, Türkiye Cumhuriyeti ulus devleti bir anlamda Rusya'da kurulamayan Türk devleti, Kafkasya'da oluşturulamayan İslam devleti ve Balkanlar'da ilan edilemeyen Avrupa tipi bölge devletinin merkezdeki yarımada yansımasıdır. Tarihin köprüsü adı verilen Anadolu yarımadası birbirini izleyen dönemler boyunca çeşitli akınlar, göçler ve saldırılara sahne olduğu için, Balkanizasyon adı verilen dağılma ve parçalanma gibi oluşumların da yansımaları sonucunda çok çeşitli siyasal faktörlerin etkisi altında kalmıştır . Dünya siyaseti yer küreyi sarsarken en çok etkilenen bölgelerin başında merkezi coğrafya gelmiştir. Üç kıta üzerinden büyük güçler ve imparatorluklar dünyaya egemen olmak üzere merkezi coğrafyaya gelirken saldırıları göçler izlemiş ve emperyal hegemonya planları ise her dönemde değişik bir biçimde gündeme gelerek, Türkiye'yi her yönü ile sarsmıştır. Asırlar boyunca devam edip gelen Türk göçleri, Türkistan'dan Türkiye 'ye gelirken Asya Minör adı ile anılan Anadolu yarımadasının bugünkü Türkiye devleti olmasının önünü açmıştır. Anadolu Türkiye'ye evrilirken eski Hazar İmparatorluğunun toprakları olan bugünkü Rusya bölgesinde, modern dünyanın önde gelen siyasal oluşumları öne çıkmış ve Rusya topraklarında yaşamlarını sürdürmekte olan Türk toplulukları arasında, Türkçülük başlı başına ayrı bir siyasal akım olarak yerini almıştır . Göçler yolu ile Orta Asya'dan Orta Doğu'ya gelen Türkler merkezi coğrafya alanlarında yeni bir yaşam düzeni kurmaya çalışırken, kuzey bölgesinden esen rüzgarlar ile bu hareketlilik Türkiye'ye de Türkçülük akımını getirmiştir. Böylece Anadolu bölgesi zamanla Türk vatani olarak Türkiyeleşmiştir.

Fransız devrimi sonrasında Avrupa kıtasındaki tüm devletler toplumsal ve siyasal karışıklıklar ile karşı karşıya kalınca, bu bölgede yer alan krallıklar ve imparatorluklar sosyal patlamalara doğru sürüklenmiş ve daha sonraki aşamada 1830 ulusal devrim girişimlerine yol açmış ve 1848 de ise giderek artan işçi sınıfının öncülüğünde de ihtilalci sendikalist hareketler Avrupa kıtasında alt üst oluşları beraberinde getirmiştir. Krallık ve imparatorlukların otoriter ve baskıcı yönetimlerine karşı Avrupa halkları isyan ederken ciddi bir alt kimlik yapılanmasına sahip olmadıklarından, uzun zaman birlikte yaşamaktan gelen ortak kültür ile bu süre zarfında gelişim sürecini tamamlayan konuşulan diller, Vestfalya antlaşması sonrasında çizilen sınırlar içerisinde yaşayan herkesi ortak dili kullanmaya yönlendiriyordu .Bu durumda ortak sınırlar ve kültürler kısa bir süre içinde uluslaşma süreçlerini tamamlayarak ve kralın otoritesine karşılık ulusun egemenliğini dayatarak, 1789 yılında Fransız devrimini gerçekleştirmiştir . Fransız devrimi sonrasında bütün Avrupa ülkeleri milliyetçilik cereyanları ile boğuşurken, batı ve orta Avrupa ülkelerinde ulusal devrimler birbirini izlemiş ve ulusçuluk akımı bu devrimler aracılığı ile Avrupa kıtasının doğu bölgesine kadar gelmiştir. O dönemde Avrupa kıtasının doğusunda üç büyük imparatorluk hüküm sürdüğü için, ulusçuluk bu çok uluslu büyük devletleri karıştırmış ve sonunda Balkan savaşına kadar giden bir süreç bölge haritasını yeniden belirlerken, Avusturya –Macaristan imparatorluğu yıkılmış ve ortaya çıkan küçük devletçikler önce Osmanlı devletinin Avrupa topraklarını karıştırmıştır. Ulusçuluk cereyanları birinci ve ikinci Balkan savaşlarını kışkırtırken, Osmanlı devleti ile birlikte Rus Çarlığı'nı da etkilemiş ve bu aşamada dünya haritasının kuzey bölümünü kapsayan Rus devleti de, ABD yardımıyla dünyanın öbür ucunda yer alan Vladivostok kentinden saldırıya geçen Japon ordusunun arkadan vurması ile, Rusların imparatorluk devleti de çökertilerek Avrupa'nın doğu bölgesinde yer alan üç büyük imparatorluk tarihin derinliklerine gönderilmiştir.

Avrupa kıtası üzerinden bütün dünya ülkelerine sıçrayan alt kimlikçilik ve de ulusalcılık arayışları, yirminci yüzyılın başlarında herkesin kendi başının çaresine bakması gibi yeni bir durumu dünya halklarının önüne çıkarmıştır. Milliyetçilik hareketleri bütün imparatorlukları parçalanmaya doğru sürüklerken ve Balkanizasyon adı verilen parçalanma süreci yeni küçük devletleri gündeme getirirken, aynı zamanda tarihin gelmiş olduğu noktada bilinçli ulusçuluk akımlarını da ,yavaş yavaş ülkelerin siyasal gündemlerinin içine dahil etmiştir .Rus devleti yanı başında Balkanizasyon oluşumu ile dağılan Osmanlı imparatorluğundan ders alarak, kendisini sarsmaya başlayan terörist milliyetçilik akımlarına karşı devlet destekli halkçılık akımlarını öne çıkararak , Balkan'lar da gelen Balkanizasyon rüzgarlarının önünü kesmeye çaba göstermiştir. Kısa bir zaman dilimi içinde Rusya da devletçi halkçılık akımını öne çıkararak ve bu hareket üzerinden sokak hareketlerinin önünü keserek, bölücü milliyetçilik akımlarının ülke düzeyinde yaygınlık kazanmasına izin vermemiştir. 1905 yılında Japon ordusuna yenilen Rus devleti güvenlik güçleri aracılığı ile geliştirdiği terörist halkçılık hareketleri üzerinden bölücü milliyetçiliğin önünü bütün kuzey bölgesinde kesmiştir. Avrupa gibi gelişmiş bir kıtadan esen rüzgarlar, bu bölgedeki siyasal ve sosyal birikimi kıtanın doğusunu taşımış ve Avusturya – Macaristan imparatorluğunun dağılması üzerine ulusalcı rüzgarlar, Rusya ile birlikte Osmanlı devletinin ülkesini de tehdit etmeye başlamıştır. Her iki ülkede var olan aydın potansiyeli bu tür gelişmelere karşı okumuş kitleleri harekete geçirmiş ve bu doğrultuda Rusya Hristiyan dinine sahip olduğu için, Avrupa'daki gelişmelerden daha fazla etkilenecek, gelecek için yeni çözümler ve yollar arama mücadelesinde, Rusya'nın Osmanlı devletinden daha ileri düzeyde sahip olduğu entelektüel birikimin tam bu aşamada devreye girmesi için elverişli bir ortam yaratmıştır. Rus aydınları ulus devlet olgusunu Avrupa'nın siyasal birikimi Hristiyanlık

üzerinden tanımaya başlayınca, ulusçuluk akımı Rus toplumunu daha fazla etkileyerek Rusya'da ulus devlet arayışlarını başlatmıştır.

Rus toplumu imparatorluktan ulus devlete geçerken, Rusya'da yaşayan bazı etnik ya da dini gruplar ile birlikte alt kimlikli kültürel yapılanmalar da kendi başlarının çaresine bakarak, tıpkı Rusların gittiği yoldan giderek kendi ulus devletlerini kurabilmenin yollarını aramışlardır. Böylesine bir yönelişte Rus aydınlarının tırmanan ulusçuluk arayışları etkili olmuş ve Rusya Türklerinin öncü aydın kadroları da tarihten gelen birikimlerini kullanarak, Rusya topraklarının bölüşülmesi sonrasında bir Türk devletini 3 K adı ile anılan merkezi bölgenin tam ortalarında kurabilmenin çabası içine girebilmişlerdir. Rus topraklarının tam ortalarında yer alan, Kazan, Kırım ve Kafkasya üçgenin de bir Türk devletini bölgedeki Türk nüfusunun fazlalığına dayanarak kurabilmenin arayışı içine giren Rusya Türkleri, tıpkı Rus aydınları gibi yaşadıkları bölgede kendi ulus devletlerini kurmak üzere yola çıkmışlardır. Avrupa ülkelerinden sonra Rusya bölgelerinde de daha küçük boyutta ulus devletler arayışı içine girilmiştir. Özellikle Kırım ,Hazar ve Kafkasya bölgelerinde Balkanlar'da olduğu gibi küçük ulus devletler kurma girişimleri öne çıkınca Moskova'da yeni arayışlar gündeme gelmiş ve küçük devletler ile bölünme yerine eski imparatorluk topraklarında daha güçlü bir büyük devlet arayışı gündeme gelince , sonradan oluşturulan Bolşevik örgütlenmesi üzerinden ,bütün eski Çarlık ülkeleri bir arada tutulmaya çalışılmış ve bu doğrultuda Rusya'da yaşayan tüm etnik grupların temsilcilerinin de katılımıyla beklenen büyük sosyalist devrim gerçekleştirilmiştir . Böylece Çar imparatorluğundan özünde sol bir anlayış olan sosyalizm üzerinden yeni bir ideolojik imparatorluğa geçilmiştir. Avrupa'nın İngiltere, Almanya ve Fransa gibi büyük sanayileşmiş ülkelerinde bir sosyalist devrim beklenirken, Rusya gibi işçi sınıfının olmadığı kırsal alanda bir sosyalist devrim, ülkenin geniş topraklarını merkezi bir imparatorlukta koruyabilmek için gerçekleştirilmiştir.

Avrupa ülkelerinden gelen güçlü sosyalist rüzgarlar sayesinde Rusya'nın çeşitli bölgelerinde sol ve sosyalist çizgide akımlar ortaya çıkarken, Türklerin yoğun olarak bulunduğu Kuzey Rusya, Hazar, Kırım ve Kafkasya bölgelerinde alt kimlikler üzerinden bir Türk devleti kurabilmenin çabası öne çıkmıştır. Yıllarca Rus kimliğinin baskıcı ortamında yaşamaya mahkum edilmiş olan Türk toplulukları sahip oldukları bilinçlenme düzeyi ile Rusya topraklarında bir Türk devleti kurabilmenin yollarını ararlarken, Avrupa üzerinden gelen sosyalist rüzgarların etkisiyle gelmekte olan ideolojik bir imparatorluğun çatısı altında, Türk kimlikli bir sosyalist devletleşme oluşumunu da ciddi bir alternatif olarak görmeye başlamışlardır. Sosyalizmin giderek Rusya'yı teslim alması ve dışarıdan gelen ekonomik lobilerin desteği ile kapitalist batı uygarlığına karşılık sosyalist bir doğu uygarlığı arayışına giren Rus aydınları ,sosyalist sistemin başına Yahudi asıllı Bolşevik kadrolaşmayı geçirerek, alt kimlikleri geride bırakacak biçimde yeni bir imparatorluk üst kimliğini Sovyetler Birliği olarak kabul ediyorlardı .Rusya'da alt kimlikçi kadrolaşma Bolşevik örgütlenmesinin getirdiği sosyalist sistem aracılığı ile önlenirken , Rus devrimi öncesinde dört adet Türkçülük Kongresi düzenleyen Rusya Türkçülük akımının yönetici kadrosu , Rus polisi aracılığı ile sınır dışı edilerek Rusya'daki Türkçülüğün ülkeyi bölmeye izin verilmiyordu . İdeolojik imparatorluk oluşturulurken ülkenin Kuzey, Güney ve doğu bölgelerinde farklı alt kimliklere dayanan ulus devletler kurulmasına ise kesinlikle izin verilmiyordu.1905 yılında Japon ordusunun arkadan vurmasıyla gerçekleşen Rus devletinin çöküşü 1917 yılındaki Sovyet devrimine kadar eski Çarlık topraklarını sahipsiz ve devletsiz bırakıyor ve böylesine siyasal boşluk içinde her alt kimlikli grup çoğunlukta bulunduğu bölgede kendi ulus devletini kurmak üzere yola çıkıyordu .Rusya Türkleri batıdan gelen siyasal rüzgarlar

doğrultusunda Türkçülük ile birlikte Sovyetçiliğe de yöneliyorlar ve tam bu aşamada Türklerin ayrı devlet kurması fikrinin yanı sıra sosyalizmi de kabul etmiş görünerek , Sovyetler Birliği çatısı altında kurulmakta olan bölgesel federasyon çatısı altında yeni bir Türk devleti kimliği ile federe devlet olarak yer alabilmenin arayışları içine giriyorlardı . Böylece Türkçülük akımı Bolşeviklerin dayattığı Sovyetler Birliğinde yer alıyordu.

Rusya Türkleri genel olarak Şamanlık sonrasında Müslümanlığı kabul ettikleri için daha çok Rusya Müslümanları olarak tanınıyordu. Fransız devrimi sonrasında doğu bölgelerine doğru esen çağdaşlık rüzgarları bu kitleler içinde yenileşmeyi beraberinde getirdiği için Avrupa'da yayılmış olan sol ve sosyalist düşünceler de Avrupa üzerinden Rusya'ya yansıyor, aydınların bu gibi akımların etkisi altında kalmasına neden oluyordu. Rus aydınları ile birlikte Rusya'daki Türk aydınları da bu gibi akımların etkisi altında kalarak sol düşünceli aydınlara dönüşüyorlardı. Rus Çarlığının yıkılışı sonrasında ortaya Türkçülük akımı ile çıkan Türk aydınları , sosyalist batı rüzgarlarının Rusya üzerinde güçlü etkiler yaratması üzerine de, Rusya'da yaşamının büyük etkisiyle sosyalist düşüncelere de yakın duruyor ve Rusya'nın bir iç savaştan kurtulabilmesi için Rus aydınları diyalog ortamına girerek , Rus topraklarının oniki yıl süre ile devletsizlik ortamına sürüklenmekten kurtulabilmesi için çaba gösteriyorlardı .Tarihin bu aşamasında Rusya'daki Türkler hem Türkçülük hem de sosyalizm akımları ile aynı zaman dilimi içinde tanışarak hareket ediyorlardı . Oniki yıllık devletsizlik ortamı Rusya'da her bölgeyi savaş alanına çevirdiği için Rus topraklarında yaşayan bütün alt kimlikli toplulukların bir an önce bu durumdan kurtulmak üzere, önce kendi devletlerini kurmaya yöneldiklerini ve geride kalmış olan Rus devletinin bu tür oluşumlara karşı durması üzerine dış ekonomik insiyatiflerin araya girmesiyle , yeni bir uluslararası denge amacıyla Avrupa kıtasını devre dışı tutmak üzere Sovyetler Birliği adıyla bir ideolojik imparatorluk olarak kuruluyor ve soğuk savaş döneminde iki kutuplu bir dünya düzeni oluşturularak Rusya'daki Türklerin Rus imparatorluğu içinde bırakılması sağlanıyordu .

Rusya Müslümanları böylesine büyük bir dönüşüm süreci yaşanırken yenilikçi hareketler aracılığı ile Rusya Türkleri'ne dönüşüyor ve bu dönüşümde Tatarlar öne çekiyorlardı. Kazan'da yaşayan Tatar kökenli bir ailenin girişimleriyle Rusya'daki bütün Türk boyları bir araya getiriliyor ve Tatar toplumunun erken aydınlanan yapısı ile de Türkçülük akımı çatısı altında Rusya'daki Türk ve Müslüman topluluklar bir araya geliyordu. Uluslararası konjonktürdeki gelişmeler nedeniyle imparatorlukları parçalayan ulusalcılık ve ulus devlet akımları ile birlikte, bir de sosyalist akımlar gelişerek, Sovyetler Birliğinin kurulması için elverişli bir ortam yaratıyordu. Türkçülük akımının öncüsü hem Rusya'daki hem de Türkiye'deki Türkçülük akımlarının kanaat önderi olarak Yusuf Akçura'nın, önce Rusya'da bir Türk devleti daha sonra da Osmanlı devletinin merkezi toprakları üzerinde yepyeni bir Türk devleti oluşturulması doğrultusunda yürüttüğü çalışmalar, Rusya'nın merkezi toprakları olan Kazan, Kırım ve Kafkasya'da mümkün olamayınca alternatif Türk devleti Osmanlı devletinin merkezi toprakları olan Anadolu ve Rumeli bölgelerinde kurulmuştur. Kazanlı Akçura ailesi, Yusuf Akçura'nın öncülüğünde Türkçülük akımını Rusya'da başlatıyorlar ve daha sonra da Türkçülerin bu ülkeden kovulması üzerine, hem İsviçre hem de Azerbaycan üzerinden bu akımı Misakı Milli sınırları içinde kurulmakta olan Türkiye Cumhuriyetine taşıyarak devletleştiriyorlardı. Birinci Dünya Savaşı döneminde dünya düzeni değişirken yeni jeopolitik dengeler oluşuyor ve gelecekte İslam coğrafyası üzerinde, iki bin yılda Avrupa kıtasında kurulamayan Yahudi devletinin kurulması amacıyla dinsizliği öne çıkaran bir sosyalist doğu bloku İslam coğrafyasının tepesine oturtulurken, Rus topraklarındaki Müslüman ve Hristiyan ülkeleri bir

büyük konfederasyonun federal devletlerine dönüştürülüyordu. Türk adı ile bir yeni devletleşme Rus topraklarından dışarı çıkarılırken, Rus Çarlığının eski komşusu olan Osmanlı devletinin merkezi toprakları üzerinde bir Türk devleti kuruluyordu. Böylece Rusya'da başlamış olan Türkçülük akımı, ideolojik imparatorluk yapılanması ile Rus topraklarından dışlanırken, gelecekte İslam coğrafyasının merkezinde yer alacak bir Yahudi devletinin daha sonraki oluşturulma sürecinde, dinsizlik esasına dayanan Sovyet İmparatorluğu ile müstakbel Siyonist imparatorluk arasına bir anlamda dinsizlik ve dinlilik bölgeleri arasın bir tampon devlet olarak laik Türkiye Cumhuriyeti oturtuluyordu.

Rusya'da Türkçülük akımının doğuşu ve gelişim süreci içinde Tatarlar öncülük yaparlarken, o döneme kadar örgütlü bir bütünlüğe sahip olabilen Rusya Müslümanları topluluğu da harekete geçmiştir. Türkçülük akımı ortaya çıkana kadar bu topluluk Rusya Müslümanları adı altında hareket ediyordu. Cedit hareketinin giderek örgütlenmesi üzerine Fransız devriminin getirdiği laiklik ilkesi benimsenmiş ve böylece Müslüman kimliği terk edilerek Türk kimliği kabul ediliyordu. Rusya Müslümanlarının çoğunluğunun yaşadıkları ülkelerde Türkçe dilini kullanmaları da Rusya Müslümanlarının Türkleşmesinde önde gelen bir rol oynamışlardır. Tatar aydınlarının öncülüğünde başlatılan Türkçülük akımı, daha sonraki dönemde laik devlet politikaları ile pekişmiştir. Avrupa'da Hristiyanlığın Orta Doğu'da İslam'ın etkilerinin kırılabilmesi amacıyla başlatılan laik devlet politikaları, bölgede dengelerin yeniden kurulmasında etkin olmuş ve Osmanlı imparatorluğu parçalanırken, Rus imparatorluğu ideolojik yapılanma üzerinden birliğini korumuştur. Çin ile ticaret yapan Tataristan'da oluşan Tatar burjuvazisi, Avrupa tipi burjuvalaşmayı kendi ülkelerine getirirken batı tipi bir milliyetçilik olarak Türkçülüğü geliştiriyorlar ve bu doğrultuda bir Türk devleti kurulması için çalışmalar yapıyorlardı. Ne var ki bu tür çalışmalar yapılırken, dünya konjonktürü Rusya üzerinden bir ideolojik imparatorluk oluşturulması düşüncesini öne geçirmiş ve bu doğrultuda Rusya'da Sovyetler Birliği kurulurken, Türklerin devleti Rusya'da kurulamayınca Anadolu yarımadası üzerinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması, Türkçülük akımının başlıca hedefi haline gelmiştir. Sosyalist devrime yönelen Rus Devleti, ülkeyi bölebilecek alt kimlikçi yapıların kadrolarını da ülkenin dışına çıkarıyordu. Rusya'da Türk devleti kurmak üzere yola çıkmış olan Türkçüler ülkeden kovulunca Türkiye Cumhuriyetine gelerek Türk Ocaklarını kuruyorlar ve ülke düzeyinde örgütleniyorlardı .

Türkçülüğün öncüleri aynı zamanda sosyalist oluşumların öne geçtiği Rusya'da sol düşünce ve görüşleri de öğreniyor ve bu doğrultuda batı merkezli kapitalist emperyalizme karşı antiemperyalist sol görüşlerle karşı çıkarak, gelecekte tam bağımsız bir düzen içinde var olacak bir Türk devletinin oluşumuna öncelik veriyorlardı. Türk siyasetinde sağ kanatta yer alan milliyetçi ve muhafazakar kesimler ile merkezler, Türkiye'deki Türkçü hareketi örgütlerken tutucu ve sağcı yaklaşımlar geliştiriyorlardı. Türkiye'deki bu sağcı tutum Rusya'da ortaya çıkmış olan sol içerikli Türkçülük hareketinin ilerici ve devrimci içeriğinin görülmesini engelliyordu. Anadolu'da kurulması planlanan ulus devletin bir Türk devleti olmasına eski Osmanlı ahalisi karar verince, Türkçülük akımı Rusya'dan Türkiye'ye taşınarak Kuvayı Milliye hareketi ile bütünleşiyordu. Savaş dönemi sona erdikten sonra çağdaş bir demokrasi yolunda genç Türk devleti yürümeye devam ederken, devleti kuran parti tıpkı Rusya'daki halkçılık hareketlerinde olduğu gibi halkçılık ilkesine öncelik veriyordu. Aynı zamanda devleti kuran partinin adında halk kavramı kullanılırken Türk kavramı da devletin ait olduğu ulusal kimliği korumak üzere muhafaza ediliyordu. Sol içerikli bir Türkçülük akımı Rusya'da ortaya çıkarken, Türkiye'de devletin ulusal kimliğinin belirlenmesinde esas alınıyordu. Böylesine bir süreç içerisinde

Türkçülük ve halkçılık birlikteliğine Rusya'da olduğu gibi Türkiye'de de riayet ediliyordu . Ne var ki, daha sonraki aşamada Türkçülüğün sağ muhafazakar kesimlerin eline geçmesiyle birlikte, tutucu bir Türkçülük öne çıkıyor ve Türkçülüğün ilk ortaya çıktığı zaman var olan sol içerikli ve halkçılığa dayanan bir Türkçülük anlayışından uzaklaşıyordu. Dünya sahnesine çıkmış olan birçok ulus devlette görülen tutucu ve sağcı ulusalcılıkların sonunda aşırı muhafazakar ve tutucu çizgilere kaydıkları görüldüğü gibi Türkiye'de de benzeri sahnelere zaman zaman Türk halkı tanık olmaktadır. Emperyalist devletlerin ulus devletleri baskı altına aldığı aşamalarda, ulus devletlerin ulusçu çizgilerinin tutucu ve muhafazakar noktalara sürüklendiği görülmektedir. Bu çerçevede Türkiye'de de benzeri durumlar kritik aşamalarda gündeme gelmiştir. Sağcı ve tutucu aydınların ağır basmasıyla Türkçülük akımı da eski antiemperyalist sol çizgisini yitirerek, günümüzde kimlik kaybı aşamasına gelmiştir.

Normal demokrasilerde sağ ve sol ayrımları siyasal çizgilerin belirlenmesinde etkin olduğu için diğer akımlar da sol ve sağ kavramları üzerinden değerlendirilerek, halkçı ya da azınlıkçı çizgilerde bir içeriğe sahip olmaktadır. Antisosyalist ve otoriter çizgilerdeki siyasal hareketler beraberinde tutucu çizgileri getirdiği için, Türkçülük hareketinin ilk olarak siyaset sahnesine çıktığı aşamadaki antiemperyalist sol içeriği görmezden gelinebilmektedir. Rusya kökenli Türkçülük akımının ilk ortaya çıktığı aşamadaki öncüleri olarak,Sultan Galiyev, İsmail Gaspıralı , Hüseyinzade Ali bey, Yusuf Akçura, Ahmet Tursunov ,Neriman Nerimanov ,Ağaoğlu Ahmet, Turar Riskolov ,Mirza Ahundzade önde gelen Türkçü liderler olmasına rağmen ,bunlar aynı zamanda antiemperyalist çizgide bir sol anlayışa sahip çıkarak siyaset sahnesinde sol çizgide bir Türkçülüğü sürdürmeye çalışıyorlardı. Rusya'daki Türkçülük akımı zaman içinde Türkiye'ye taşınınca Ziya Gökalp, Hüseyin Namık Orkun, Nihal Atsız, Zeki Velidi Togan, Sadri Maksudi Arsal, Akdes Nimet Fırat, Remzi Oğuz Arık,Reha Oğuz Türkkkan, Osman Turan ve Orhan Şaik Gökyay gibi yazar, bilim adamı ve siyasetçiler öne çıkarak , Türkçülük hareketinin Türkiye toprakları üzerinde örgütlenmesinde etkin olmuşlardır. Ne var ki, Rusya'daki Türkçülerin sol içerikli yaklaşımlarına rağmen Türkiye'deki Türkçüler sağ kanatta ve tutucu bir çizgide hareket etmişlerdir. Rusya'dan gelen Türkçüler de sosyalist sisteme karşı çıkarak sağ kanat milliyetçiliğini tercih edince, siyasal dengeler bozulma aşamasına gelmiştir.

Rus Türkçüleri yenilikçiliğe yönelerek Cedit hareketinin öncüsü olmuşlar, Türkiye'deki Türkçüler ise , Rusya'daki sosyalist devrim üzerine Türkiye'ye geldikleri için onlarda bu ülkedeki siyasal geleneğe uygun bir biçimde sağ kanatta bir Türkçülüğe yönelmeyi tercih etmişler ve en başta yöneldikleri sol içerikli halkçı Türkçülük çizgisinden uzaklaşmak durumunda kalmışlardır . Bu tür bir sapma beraberinde geleneksel Türkçülük çizgisinden ayrılmayı gündeme getirirken, Osmanlı döneminden kalma baskıcı devletçiliğin, zamanla Türkçülük akımını da bu çizgiye doğru çekmeye çalıştığını göstermiştir .Yusuf Akçura Rusya'da yaşadığı yıllarda Tatar asıllı Türkçülere Bolşeviklerle anlaşmalarını öğütlerken , Türkiye'ye geldiğinde sosyalistler yerine bizzat Türkiye Cumhuriyetinin kurucu önderi Atatürk ile beraber çalışarak, yeni Türk devletini Türkçülük akımının içeriğine uygun bir biçimde örgütlemeye çaba göstermiştir . Sosyalist devrim üzerine Rus devletine karşı çıkan Almanya sağ kanat politikalarla ikinci dünya savaşına doğru ilerlerken, Rusya'daki ideolojik imparatorluğun yıkılmasına ve yerine Rusya Türkçülerinin öncülüğünde bir Türk devleti kurulabilmesi için yoğun çaba sarf

etmiştir. Bu aşamada Rusya'daki Türkleri kurtararak Türkiye'ye getirmek isteyen Yusuf Akçura, Rus devriminin önderi Lenin ile de görüşerek sonuç almaya çalışmıştır. Bu aşamada Rusya'daki Türklerin durumu ile ilgili güvence almak, Türkçülük hareketinin önderi açısından önem taşıyordu. Türkçüler bir anti-Rus strateji izlerken, Rusya ve Türkiye'deki Türkleri bir araya getirerek Rusya'yı dengeleyecek bir büyük Türkiye yaratabilmenin arayışı içindeydiler. İkinci dünya savaşının son aşamasında Almanya ve Rusya savaşırken, Türkiye'deki Türkçüler de hapislere atılarak yargı önüne çıkarılıyordu. Hitler Hazar bölgesine gitmek için saldırırken, Rusya Türkleri hedef alınıyor ve Türkiye'deki Türkçü hareketin de baskılarla önü kesilmek isteniyordu. Rusya ve Türkiye gibi iki büyük ülkede Türk topluluklarının ezilmelerini önlemek üzere, Türkçülük akımı öne çıkıyor ama beklenen etki gösterilemediği için savaş sürecinde Türkler kurtarılamıyordu. Alman Nazizmi etkisinin görüldüğü yıllarda Türkçülük ırkçılıkla yozlaştırılmaya çalışılıyordu. Her türlü ırkçılık ve aşırı milliyetçiliğe karşı çıkan Türkçülük akımı, halkçı bir sol içeriğe sahip olmasına rağmen sağ kanat milliyetçilik çizgisi ile halk kitlelerinden uzaklaştırılmıştır. Türkçülüğün ırkçılığa karşı çıkan yapılanması içinde Türk asıllı olmayan aydın Türkçüler de bulunuyordu. Türkçüler millet ya da ulus kavramlarına dayanarak hareket ederken, ırkçılığa ve aşırılığa her zaman için karşı çıkıyorlardı. Bir Asya halkı olan Türkler, kıtanın kuzeyinde, güneyinde ve batısında varlıklarını ortaya koyarken dayanışma içine giriyorlardı

Gerçek anlamıyla Türkçülük, dil, din ve millet, ortaklığına dayanan, laik, halkçı ve devrimci, ilerici bir ortak geçmişe sahip olan ve aynı zamanda sosyal devletçi politikalara önem veren bir siyaset anlayışıdır. Türkçülük akımı zamanında Türkiye Cumhuriyetini kurduğu gibi Sovyetler Birliğinin dağılması sonrasında da, yeni bağımsız Türk devletlerinin ortaya çıkmasında da önemli görevleri yerine getirmiştir . Önümüzdeki dönemde Rusya, Çin ve Hint kaynaklı doğu emperyalizmlerinin baskısı altından kurtulmayı bekleyen Türk topluluklarının özgürlüğe yönelen yeni yaklaşımları çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti, kendisini var eden Türkçülük akımının gereği olarak akraba topluluklara ve kardeş Türk devletlerine sahip çıkarak, onların geleceğin dünyasında diğer Türk kardeşleri gibi barış ve düzen içerisinde bir yaşama kavuşabilmeleri için her türlü özveriyi gösterecektir. Türk devletleri ve topluluklarının tamamı çağdaş uygarlık düzeyinde bir yaşam düzenine kavuşana kadar, Türkçülük akımı görevde olacak ve çağdaş uluslar ailesinin içerisinde yer almaya hak eden Türk toplulukları da uygarlık doğrultusundaki mücadelelerini sonuna kadar sürdüreceklidir. Son dönemlerde başlayan Türk Keneşi yapılanması bu açıdan tüm Türk toplulukları için bir umut kaynağı olmuştur. Her yıl düzenli olarak yapılan toplantılar ile bağımsız Türk devletlerinin beklentileri ile Türk asıllı toplulukların gereksinmelerinin karşılanmasına çalışılmaktadır. Bağımsız Türkiye Cumhuriyetinin öncülüğünde gerçekleştirilen yeni Türk yapılanması çalışmalarında dünyanın her yöresindeki Türklerin talep ve isteklerinin karşılanmasına çalışılmakta ve bu doğrultuda bağımsızlığını kazanan Türk devletlerinin ortak bir dayanışma düzeni içerisinde hareket etmeleri gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır .

Son dönemde gerçekleşen elektronik devrim ve uzay çağı araştırmaları ile insanlık yepyeni bir döneme girerken, herkes derlenip toparlanmak durumundadır. Bu doğrultuda bütün Türk devletleri ve boylarının bir araya gelerek daha etkili bir güç haline gelerek dönüşüme Türklerin katkılarını sağlamalıdır. Türklük adına var olan bütün yapıların korunması, sağlanacak işbirliği ve dayanışma düzenleriyle yeni dünya düzeninde Türklük olgusunun daha da ön planda yer almasının sağlanması gerekmektedir. Günümüzde Türkçülük akımı artık eskisi gibi sağ kanat tutucu görüşlere terk edilemez Bu nedenle, Türkçülük akımının bugünün genç

kuşaklarına yeniden anlatılması gerekmektedir. Bu akımın doğuşu sırasındaki sol içeriği, halkçılık özü ve sosyal devletçi yaklaşımları da yeniden ele alınarak incelenmelidir. Bir ulus devlet olarak kurulmuş olan Türk devletinin temelinde var olan milli temelin içeriğinin, Türkçülük akımı olduğu hiçbir zaman unutulmadan değerlendirilmelidir. Milli devletlerin kuruluşunda milli demokratik devrimin gerçekleştiği var sayılmaktadır. Ne var ki, millet olma süreci tamamlanmadan kurulmuş olan ulus devletlerde milli temel tam olarak oturtulmadığı için, Türkiye gibi ulus devletlerde yeni bir milli demokratik devrim yapılarak bu devrimin sonrasına geçilmesi tartışılmaktadır. Tam anlamıyla demokratik bir düzen kurulamayan ülkelerde yeni bir milli demokratik devrim yapılarak, egemenliğinin merkezi olduğu bir yapılanmada devletin tam anlamıyla Türklerin yönetiminde olması gerektiği dile getirilmektedir . Avrupa ve Amerika gibi batının önde gelen uygar güçleri beraberlerinde emperyalizm getirerek tüm dünyayı tehdit etmeye çalışırlarken, tüm mazlum uluslar adına Türk devletleri Türkçülük akımı çerçevesinde bir araya gelerek ortak bir karşı çıkış ve direniş hareketi örgütlemekle sorumludurlar. Avrupa kıtası yeni bir devrim saldırısı ile bütün dünyayı uyarırken, doğunun uygarlık çemberi dışında kalmış olan Türk kesimleri bir karşı harekete geçerek, Avrasya kıtasına yayılmış olan Türklerin birlikteliği ile yeni bir siyasal dönemin önünü açacaklardır. Türkiye en eski Türk devleti olarak bağımsız Türk devletleri ile Rusya, Çin ve Hindistan'da baskı altında yaşayan tüm Türk asıllı topluluklar için harekete geçecektir. Böylesine bir dönüşüm için Türkçülük akımının eski halkçı ve sol siyaset özlü içeriğinin yeniden devreye sokulması zorunlu görünmektedir.

Değerli Okuyucular, aşağıda çok değerli bir büyüğümün monografi denemesi yer almaktadır. İsmine yer vermedik. Beğenilerinize göre kendisinden ısrarcı olacağız. Kendilerine içten teşekkür ve saygılarımı sunuyorum.

ANTİK YUNAN VE YUNAN: Aslında tam olarak nedir?

Avrupa'da Hümanizma hareketi "antik yunan değerlerine dönüş veya onları canlandırmak" içindir derler. Peki I. Dünya Harbi İngiltere Başbakanı David Lloyd George'un Yunan hayranlığına ne demeli? Anadolu'ya çıkmaları için Yunan'ı teşvik eden sonra da "izin" veren o! Lâkin "yav orada bir Atatürk çıktı, şu Sevr planlarını bi yol gözden geçirse" diyen de o...

Avrupalı (sonra abedeliler de) niçin bu Antik Yunan hayranlığı; hatta o günün "değerlerini" canlandırma ve sahiplenme nedendir sorusuna spekülâtif cevabım var.

Ortaçağ "kilise" hakimiyet ve tahakkümünün Avrupalıların Rönesans ve Reform hareketlerine yönelttiğini biliyoruz. Kiliseyi ve tahakkümünü reddettikleri zaman O'nun sağladığı medeniyet temelinden cascavlak ortada kalacaklar; bari Antik Yunan'a bağlanalım da böyle temelsiz kalmayalım diye düşünmüşler midir; hatta Antik Yunan'ın pagan olması bu kabulü kolaylaştırmış mıdır? Evet.

İlk kuruldukları günden beri, hatta bugün çok küçük konularda da olsa Avrupa Üniversitelerinin dili niçin Lâtince de Eski Yunanca değil ??? (buna çok "gıcık" bir cevabım var: Çünkü Avrupalı Aristo'yu Helence'den çevirisinden değil, ancak İbn-i Rüşd'ün "şerhli Aristo" kitabının latince çevirisinden öğrenebildi; kapak olsun)

Eski Yunan entelektüel seviyesini görmezden mi geleceğiz, inkâr mı edeceğiz, elbette hayır; ancak şu soruyu da soracağız elbet: bugün'ün Yunan'ı Eski Yunan'ın nesi olur???

İnsanlığın dünya'da ilk yer alışından itibaren uzun yıllar boyunca en önemli sıkıntısı açlık olmuştur: avcı toplayıcı rejim sonrası tarım başlayınca bu sene yağmur yağacak mı, hastalık gelir mi gibi. Yabancı orduların memleketlerini işgali ve sonuçları ikinci derecededir tahmin ederim.

Peki bir toplum veya devlet'in eski çağlar'da zenginleşebilmesi neye bağlı? Bir veya birkaç tür ürünü çok üretmesine mi bağlı? Hayır: Taa 1840'larda demiryolları inşa edilip kullanılabilmesine kadar "fazla" üretilmiş ürünlerin uygun bir yol ile nakledilebilmesine" bağlı. Karayolu ile o dönemlerin en gözde ihraç ürünleri buğday, mısır (belki arpa da) üzüm (şarap olarak) ve zeytinyağı. Karayolu ile veya kervanlarla bu hacimlerin ihracatı mümkün değil, bunu unutunuz. Kervanlarla ancak yükte hafif pahada ağır mallar nakledilebiliyor. Geriye kalıyor su yolu, deniz'de tekne ile çok hacimli mallar taşınabilir ve yelken açmak da bu yöntemi iyice ucuzlatır. Ancak Deniz yolu ile sadece kıyılara yakın yerler'de üretilmiş ürünler ihracat konusu olabiliyor.

Alelusul bir hesap yaptım: isimlerine aşına olduğum 38 Eski yunan feylesof / bilim insanı'nın doğup büyüdüğü yerleri araştırdım; 22 kişi Anadolu Ege kıyılarından, 6 kişi Atina veya yakın

yerlerden ve 10 kişi de çeşitli adalardan veya uzak şehirlerden. Anadolu ege kıyılarından gelenlerin de kâhir ekseriyeti Miletus'dan..

Miletus çocuklarına kuş mu konduruluyormuş?

Elbette hayır.

Bugünkü Miletus eskiden deniz kıyısında imiş, bugün Büyük Menderes nehri'nin getirdiği alüvyon ile içerde kalmış. İşte sihirli sözcük burada: Nehir. Haritaya bakarsanız Büyük Menderes'in bir S çizerek büyük Menderes Ovası boyunca kıvrılarak geldiğini göreceksiniz.

O halde Miletus'un zenginliğinin adını koyalım: Büyük Menderes ovası boyunca bol bol üretilen buğday mısır şarap ve zeytinyağı'nın üretilme süreci yaz sonunda başlar, Ocak ayı sonuna doğru biter; bu aylar Ege'de yağışlı aylardır; böylece Büyük Menderes Nehri'nde sallar ile ürün nakli mümkün olur; bu ürünler sallarla Miletus limanına gelir, orada gemilere yüklenir ver elini bütün Akdeniz ve adalar kıyılarındaki gıdaya aç insanlara ihracat...

Hatta daha küçük bir çay olan Madran Çayı'na bugün bir sulama barajı yapılmış, bütün Altınova adlı alüvyon ovasını suluyor; ancak Madran Çayı'nın denize döküldüğü yerde ve tabii bugünkü alüvyon ova'nın en başında Madran Barajı'nın neredeyse dibinde kocaman bir döğme demirden gemi bağlama halkası var; yani Madran çayı da ihracat için kullanılmış.

Bu konu için son sözümü söyleyeyim: Anadolu Ege kıyıları toplumları zengindir; yarın endişesi zihinlerde yer etmez; binaenaleyh tabiatı düşünüp bilgi bilim üretmek için beyinlerindeki serbest enerji boldur.

Bu birinci neden Anadolu Ege kıyılarında entelektüel gelişme için; ikincisi şu: O zamanın haritalarına bakarsanız Eski Yunan Ege kıyılarında kalır (Hatta Sevr sırasında onlara yine aynı kıyılar söz verilmiş). Peki Anadolu'daki Eski Yunan sınırının ötesinde ne var: Pers İmparatorluğu... Siz o zamanın Pers imparatorluğunun sınırlarını Çin'e kadar uzatabilirsiniz; Yani Anadolu'daki komşu Pers kültürü; o zamanın komşuluk ilişkileri bugünkü gibi değil sınırlar açık, topluluklar bir birleri ile ilişkide. Bundan sonra ne gibi çıkarsamalar rahatça yapılabilir okuyucu'ya bırakıyorum.

Ne zamandır ki Helen, Anadolu Ege kıyılarını önce Roma'ya, sonra Osmanlı'ya kaybetti, o eski zenginliği de bitti. Doğru mudur? Ayrıca Umberto Eco ve heyeti'nin Antik Yunan için mealen << Hiç de öyle bol reklamı yapıldığı gibi ak-pak bir medeniyet değildir >> tezini burada söz konusu etmiyorum.

O halde diyorum ki bir toplumun yüksek entellektüel seviyeye varması ancak toplum beyin enerjisinin, sağa sola takılmadan yükselmesi ile mümkün; bugün bu niteliğe toplum'da çağdaş bilim metodlarının benimsenmiş olmasını da eklemeliyiz.

Dünya savaşlarında Almanya'ya karşı kullanılan sanata dayalı kamuflaj taktikleri

Matthew Wilson-BBC Culture

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56182985>

Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında, askeri donanımın yanı sıra başka yöntemler de etkili oldu. Müttefikler, düşmanı yanıltmak amacıyla optik illüzyona (göz yanıltması) ve bunu başaracak ressamların yardımına baş vurdu. Matthew Wilson, İkinci Dünya Savaşı'nda düşmanı yanlış yönlendirme amaçlı bir kamuflaj birimi ile "Hayalet Ordu"nun Müttefiklerin zafere ulaşmasında nasıl bir rol oynadığını araştırdı.

İkinci Dünya Savaşı'nda Nazileri yanıltmak için kullanılan şişme tanklardan biri

"Topyekun savaş" çağı olan 20. yüzyılda kadın, erkek, asker, sivil herkes bir rol oynadı. Tarihçiler, arkeologlar, ressamlar ve diğer sanatçıların savaş ve çatışmalarda oynadığı rol ise henüz tümüyle açığa çıkmadı.

Birinci Dünya Savaşı'nda görev alan ressamlar ile İkinci Dünya Savaşı'ndaki iki askeri birimin hikayesi, modern savaşta ressamların nasıl önemli bir rol oynadığını aydınlatmaya yardımcı olabilir. Zira onlar, çatışma bölgelerini yaratıcı stratejinin alanları olarak kullanıp, kelimenin tam manasıyla savaş "tiyatrosu" yapmışlardı.

Barış dönemlerinde ressamların eğitimi, illüzyon yaratma tekniklerini de içerir. Göz yanıltıcı perspektif, ışık, gölge oyunlarına başvurulur. Sanatın amacı tümüyle illüzyon değildir, ama Batı sanat tarihinde sık karşılaşılan bir temadır bu. Antik dönem Yunan ressam Zeuxis'tan (resmettiği üzüm taneleri öylesine gerçekçidir ki kuşlar yemeye kalkışmıştır) 1960'ların Optik Resim akımı buna örnek verilebilir.

İnsanlığın yok olma ihtimali 100'de 1'den nasıl 6'da 1'e yükseldi?

Richard Fisher-BBC Future

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56205480>

1960'ların sonunda Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi NASA, tüm insanlığın kaderini değiştirebilecek bir ikileme karşı karşıyaydı. Apollo 11'le Ay'a giden astronotlar Dünya'ya geri dönmüş, Büyük Okyanus'ta yüzen kapsülün içinde sıcaktan bunalan astronotlar dışarı çıkarılmayı bekliyordu. Küçük de olsa astronotların ölümcül uzay mikroplarını Dünya'ya getirmesi riski vardı. Ama NASA, üç ulusal kahramanını kapsülde bekletmeme kararı aldı.

Bundan onlarca yıl önce, bir grup bilim insanı ve askeri yetkililer de benzer bir kaygı yaşamıştı. İlk atom bombası denemesini izlemeyi beklerken bunun bir felaketle sonuçlanma ihtimalinin farkındaydılar. Bu deneyleri, yanlışlıkla atmosferi tutuşturabilir, gezegendeki tüm yaşam sona erebilirdi.

Geçtiğimiz yüzyılda az sayıda insan böylesine sayılı anlarda dünyanın kaderini elinde tuttu. Çok küçük de olsa topyekün bir felaketin yaşanması ihtimali vardı. Sadece kendi hayatlarını değil, her şeyi sonunu getirebilecek bir ihtimal. İnsanlık, 20. yüzyılın ortalarında uzaya araç ve insan gönderme planları yapmaya başladığında kontaminasyon (mikrop bulaşması, kirlenme) konusu gündeme geldi.

İlk olarak "gidiş" kontaminasyonu korkusu yaşandı. Yani Dünya'daki organizmaların kazayla kozmosa taşınması riski. Uzay araçlarının fırlatılmadan önce sterilize edilmesi, her şeyin dikkatli bir şekilde paketlenmesi gerekiyordu. Uzay aracına mikropların girmesi, dünya dışı yaşamın izlerini bulma çabalarına zarar verebilirdi.

Ve uzayda dünya dışı organizmalar varsa, bunlar Dünyalar Savaşı filminin sonundaki gibi uzaylılarla aynı akıbeti yaşayabilir ve Dünya'ya özgü mikrop ve bakteriler tarafından öldürülebilirlerdi. Bu kaygılar, geçmişte olduğu gibi, günümüzde yani Uzay Yarışı çağında da geçerliliğini koruyor.

İkinci kaygı ise "dönüş" kontaminasyonu riskiydi. Astronotlar, roketler ve uzay araçlarının, Dünya'daki yaşamı yok edecek ve oksijenimizi tamamen bitirebilecek organizmaları Dünya'ya getirebileceğinden korkuluyordu. NASA, Apollo'nun Ay yolculuklarının planlamasında bu olasılığı dikkate almak zorundaydı. Astronotlar Dünya'ya tehlikeli bir şey getirebilir miydi? O dönemde bunun yüksek bir olasılık olmadığı düşünülüyordu.

Zira Ay'da yaşam olduğunu düşünenlerin sayısı azdı. Ama sonuçları çok ağır olabileceği için bu senaryonun araştırılması gerekiyordu. Dönemin bu alanda öde gelen bilim insanlarından olan Carl Sagan, "Apollo 11, yüzde 99 ihtimalle Dünya'ya Ay organizmaları getirmeyecek. Ama yüzde 1'lik bir ihtimal bile göz ardı edilemeyecek kadar büyük" demişti.

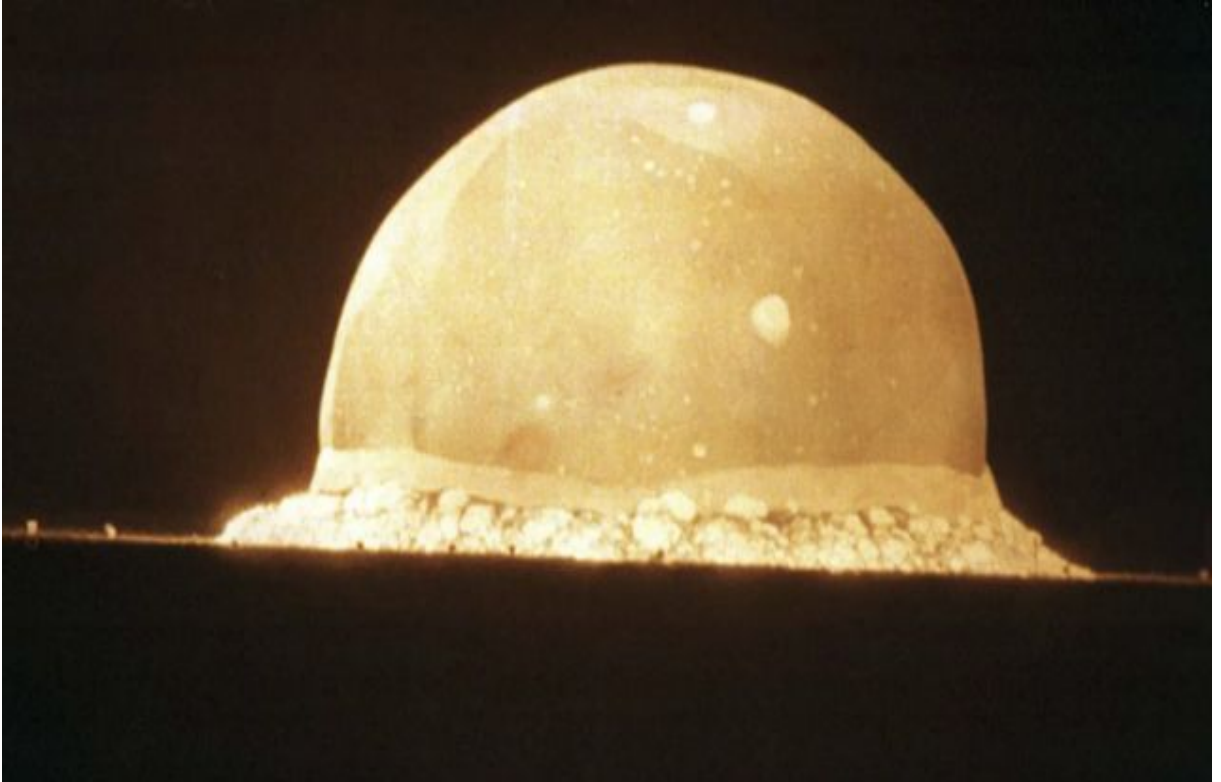
NASA, kimi durumlarda biraz gönülsüz olarak da olsa bazı karantina önlemleri aldı. ABD Kamu Sağlığı Kurumu, planlanandan daha sıkı önlemler alması için NASA'ya baskı yaptı, kontamine olmuş astronotları sınırdan geri çevirme yetkisi olduğunu hatırlattı.

Kongre oturumlarının ardından, NASA, astronotların kapsülden çıkarılacakları gemide çok masraflı bir karantina merkezi kurmayı kabul etti. Ayrıca Ay kaşiflerinin aileleriyle buluşmaları ve Başkan'la el sıkışmalarından önce üç hafta kendilerini izole etmeleri kararlaştırıldı.

Fakat Duke Üniversitesi öğretim üyesi Jonathan Wiener'a göre karantina prosedüründe büyük bir boşluk vardı. Asıl protokolde astronotların suya indikten sonra kapsülde kalmaları öngörülüyordu. Ama NASA'nın, astronotların sıcak, sıkışık ve dalgalarla sallanan bir kapsülün içinde beklemesi konusunda endişeleri vardı. Yetkililer, kapsülün kapısını açmaya karar verdi. Astronotlar önce bir bota ardından da helikoptere alındı.

Üzerlerinde biyokontaminasyon giysileri olan astronotlar gemideki karantina merkezine getirilmişlerdi ama denizdeki kapsülün kapağı açılır açılmaz içerideki hava dışarı çıktı. Neyse ki Apollo 11, dönüşünde dünya dışı organizmalar getirmemişti. Ama getirseydi, astronotların kısa vadeli konforlarını öne koyma kararı, o kısa zaman aralığında organizmaların okyanusa karışmasına neden olabilirdi.

O tarihten 24 yıl önce bilim insanları ve ABD hükümeti, benzer bir dönüm noktasındaydı. Zira küçük ama felaketle sonuçlanabilecek bir risk söz konusuydu. 1945'teki ilk atom bombası denemesinden önce Manhattan Projesi'nde görevli bilim insanları ürpertici bir olasılığa dikkat çekti. Ortaya attıkları senaryolardan birinde "filyon" patlamasında açığa çıkacak büyük ısının bir füzyonu tetikleyebileceğinden söz ediliyordu. Bir başka ifadeyle bu deneme, atmosferi ateşe verebilir, okyanusları yok edebilir ve Dünya'daki yaşamın çoğunu sona erdirebilirdi. Daha sonra yapılan çalışmalar bunun çok mümkün olmadığını ortaya koydu. Ama son dakikaya kadar bilim insanları analizlerini defalarca gözden geçirmek zorunda kaldı. Sonunda Trinity denemesinin zamanı geldi ve yetkililer devam kararı aldı.

Parlama düşünülenden daha uzun ve daha güçlü olduğu için denemeyi izleyen ekipten Harvard Üniversitesi Rektörü James Conant, korktuklarının başlarına geldiğini düşündü. Conant'ın ilk baştaki hayreti bir anda korkuya dönüştü. Rektörün torunu Jennet Conant, Washington Post gazetesine "Bomba patladığında bir felaketi tetiklediklerini düşünüyordu. Kendi ifadesiyle dünyanın sonunun gelişini izliyorlardı" dedi.

Oxford Üniversitesi öğretim üyelerinden felsefeci Toby Ord'a göre bu insanlık tarihi açısından önemli bir noktaydı. Trinity denemesi 16 Temmuz 1945'te saat 05.29'da yapılmıştı. Ord, "Precipice" (Uçurum) adlı kitabında bunu "insanlık için, kendi kendimizi imha etme kabiliyetimiz konusunda kademe atladığımız bir dönemin başlangıcı" diye niteliyor. Ord, "Bir anda Dünya'nın tüm tarihi boyunca görülmemiş sıcaklıklar yaratacak kadar büyük bir enerji açığa çıkarıyoruz" diyor.

Toby Ord'a göre Manhattan Projesi'nde görevli bilim insanlarının titizliğine karşın bu hesaplamalar konuya taraf olmayan diğer uzmanlarla paylaşılmadı. Sadece hükümete değil seçilmiş herhangi bir kişiye de bu risklerden söz edildiğine dair bir kanıt yok. Bilim insanları ve askeri liderler kendi başlarına karar aldı. Ord'a göre 1954'teki bir nükleer denemede büyük bir hata yapıldı, 6 megatonluk patlama beklenirken 15 megatonluk bir patlama meydana geldi.

21'nci yüzyılın koşullarıyla, o dönemde alınan kararları sorgulamak şüphesiz kolaylık olur. Günümüzde kontaminasyon ve Güneş Sistemi'ndeki yaşamla ilgili çok daha fazla bilimsel bilgi var ve Müttefikler'le Naziler arasındaki savaş geride kaldı.

Günümüzde artık kimse bu tür riskler almaz değil mi?

Maalesef öyle değil. Kazayla ya da başka türlü, bir felaketin gerçekleşme riski eskidekine kıyasla daha fazla. Kabul etmemiz gerekiyor ki uzaylıların dünyayı yok etmesi, bugün karşı karşıya olduğumuz en büyük tehdit değil.

Uzaylılardan kaynaklanabilecek "dönüş" kontaminasyonuna karşı "gezegeni koruma" politikaları ve laboratuvarlar var. Ancak bu düzenlemeler ve prosedürlerin Güneş Sistemi'ndeki diğer gezegenler ve uydulara yapılacak özel yolculuklarda nasıl uygulanacağı belli değil. Uzaylılardan gelebilecek tehdide ilave olarak, kendi varlığımızı galaksiye ilan etmek, uzaylılarla felaketle sonuçlanabilecek bir karşılaşma riskini de beraberinde getirebilir. Özellikle de onlar daha gelişmişse.

Tarih bize teknolojik açıdan daha üstün kültürlerle karşılaşan toplumların başına kötü şeyler geldiğini gösteriyor. Örneğin Avrupalı yerleşimcilerle karşılaşan yerli halkların kaderi. Daha kaygı verici olansa nükleer silahlardan kaynaklanan tehdit. Belki atmosferin tutuşması imkansız ama dinazorları dünyadan silen iklim değişikliğine benzer bir "nükleer kış" pekala mümkün. İkinci Dünya Savaşı sırasında nükleer silahlar topyekün bir felaketi tetikleyecek kadar yaygın ve güçlü değildi. Ama şimdi durum farklı.

Ord'a göre 20. yüzyılda insanların neslinin sona ermesi olasılığı yüzde 1'di. Ord şimdi bu olasılığın daha yüksek olduğuna inanıyor. Her zaman var olan doğal varoluşsal risklere ek olarak son dönemde insan kaynaklı potansiyel risklerin arttığına dikkat çeken Ord, nükleer tehdidin yanı sıra, "aykırı" yapay zeka olasılığının belirdiğini, karbon emisyonlarının hızla arttığını, ayrıca

günümüzde virüslerin biyolojisine müdahale edip, bunları daha ölümcül hale getirebileceğimizi vurguluyor.

Covid-19 salgınının bize gösterdiği gibi küresel bağlar, yanlış bilgi ve siyasi uzlaşmazlık konusunda daha savunmasız bir konuma geldik.Ord, "Tüm bildiklerime dayanarak söylüyorum bu yüzyıldaki risk 6'da 1. Yani Rus ruleti. Birlikte hareket etmezsek, gücümüzdeki artışın, aklımızın önüne geçmesine engel olmazsak gelecek asır ve bunu izleyen yüzyıllarda risk daha da artacak" diyor.

Diğer varoluşsal risk araştırmacıları bu riski bir büyük bir cam kaba konulan top örnekleriyle açıklıyor. Her top bir yeni teknolojiyi, keşfi ya da icadı temsil ediyor. Topların çoğu beyaz ya da gri. Beyaz toplar insanlık için iyi şeyleri simgeliyor. Örneğin sabunun icadı. Gri toplarsa hem iyi hem de zararlı olabilecek şeyleri. Kabin içinde çok az sayıda da siyah top var. Bunlardan birini çekerseniz, insanlık yok olur.

Buna 'savunmasız dünya hipotezi' deniyor. Bu kavram, gelecekte olabilecek, çok nadir ama çok tehlikeli olaylara dikkat çekiyor. Şimdiye kadar henüz siyah topu çekmedik. Ama bu muhtemelen sayılarının çok az olmasından kaynaklanıyor. Elimiz bu toplara değdi ama şanslıydık. Siyah toplara dönüşebilecek pek çok buluş ve teknoloji var. Bunlardan bazılarını biliyoruz; nükleer silahlar ve virüs biyomühendisliği gibi.

Ayrıca bilinen bilinmeyenler var. Makine öğrenimi ve gen teknolojisi gibi.Bir de bilinmeyen bilinmeyenler var. Daha bunların tehlikeli olup olmadığını bile bilemiyoruz. Çünkü daha yaratılmadılar.

Felaketle sonuçlanabilecek risklere neden hak ettiği önemi vermiyoruz? Wiener'in insanların aşırı riskler konusundaki yanlış algısını "ortak olmayan varlıklar trajedisiyle" açıklıyor.Ortak varlıklar trajedisi kavramını duymuşsunuzdur: Kendi çıkarlarına odaklanan bireylerin ortak kaynakları yanlış yönetimini tanımlar. Herkes kendisi için iyi olanı yapar. Ama sonunda herkes zarar görür. İklim değişikliği, ormansızlaşma ve aşırı avlanma gibi.

Ortak olmayan varlıklar trajedisi farklı. Wiener'e göre bu, insanların ortak varlıkları yanlış yönetmesini değil, nadir ve felaketle sonuçlanabilecek riskleri yanlış algılamasını temsil ediyor. Wiener bunu üç nedene dayandırıyor.

Birincisi bu nadir felaketlerin "bulunmazlığı". Yakın zaman önce olmuş, dikkat çekici olayları akla getirmek, hiç yaşanmamış olayları düşünmekten daha kolay. Beynimiz geleceği, geçmişle ilgili anılara bakarak kurgular. Eğer bir risk, habere dönüşmüşse (örneğin terörizm) kamuoyu kaygısı artar, siyasetçiler harekete geçer, yeni teknolojiler geliştirilir vb.Ortak olmayan trajedilerin öngörülmesindeki özel zorluk ise deneyimlerden ders alma şansımızın olmamasından kaynaklanıyor. Çünkü bunlar asla manşetlerde yer almaz. Ama bunlar olunca oyun bitmiştir demektir.

Nadir felaketlerle ilgili yanlış algımızın ikinci nedeni ise büyük faciaların "uyuşturma" etkisidir. Psikologlar insanların kaygılarının felaketin ağırlık derecesiyle doğru orantılı olarak artmadığını gözlemliyor. Kabaca ifade edecek olursak, insanlara dünyadaki tüm insanların ölmesinden ne kadar kaygı duyduklarını sorun. Alacağınız yanıt, bir kişinin ölümünden duydukları kaygının

yedi-buçuk milyar katı değildir. Üstelik yok olacak gelecek nesiller de hesaba katılmaz.Aksine sayı büyüdükçe bireysel trajedilere kıyasla kaygılarının düştüğüne dair bulgular da vardır.

Gazeteci Tiffanie Wen, BBC Future için kaleme aldığı bir yazısında Rahibe Teresa'nın Őu sözünü hatırlatıyor:"Beni kitleye bakmak harekete geçirmez. İçlerinden birine bakınca harekete geçerim."

Son olarak Wiener "caydırıcılığın olmaması" etkisinin risk alan kiŐileri daha zgr davranmaya teşvik ettiğini söylüyor. Çünkü hesap verme zorunluluğu yok. Yani sizin kararlarınızın sonucunda dünyanın sonu gelirse kimse size ihmal davası aamaz.Yasalar ve kuralların, insanları, canlı türlerinin sonunu getirecek pervasız davranıŐlardan caydıracak gücü yok.

Belki de en rahatsız edici Şey, ortak olmayanların trajedisinin kazayla - g zehirlenmesi, aptallık ya da ihmal sonucu gerçekleşme olasılığının olması.

Yapay zeka araŐtırmacısı Eliezer Yudkowsky, "Mevcut koŐullarda, dünyayı yok etmek isteyenlerin sayısı fazla değildir. Yüzü olmayan Őirketler, müdahaleci hkmetler, sorumsuz bilim insanları ve diğer kötü gler kr elde edebilecekleri, kendi düzenlerini kurabilecekleri ya da diğer kötülüklerini yapabilecekleri bir dünyaya ihtiyaç duyarlar. Dünyanın sonu gelirse bu muhtemelen yanlıŐık sonucu olacak" diyor.

Trinity testinin yapıldığı alan (neyse ki) yanarak yok olmamıŐ göğün altında, parmaklıkların arkasında tutuluyor.

Çin'de 4.500 dolarlık elektrikli aracın satışı Tesla'yı ikiye katladı.

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56191840>

Çin'de 4 bin 500 dolarlık uygun fiyatlı elektrikli aracın satışları Tesla'nın pahalı araçlarını geride bıraktı.

Devlet şirketi SAIC'in ABD'li General Motors ortaklığıyla ürettiği Hong Guang Mini adlı araç Ocak ayında, Çin'de güvenliğine dair şikayetler yapılan Tesla'nın satışlarını ikiye katladı.

Müşterilere 500 dolar daha ekleyerek aracın klimalı versiyonunu satın alma imkanı da sunuluyor.

Araçlar "halkın ulaşım aracı" olarak pazarlanıyor.

Otomotiv uzmanları aracın menzil ve performans gibi konularda Tesla ile yarışmasa da düşük fiyatının aracı Çin'de rakipsiz kıldığını söylüyor.

Uzmanlar uyarıyor: Korona yılgınlığı artıyor

<https://www.dw.com/tr/uzmanlar-uyar%C4%B1yor-korona-y%C4%B1lg%C4%B1nl%C4%B1%C4%9F%C4%B1-art%C4%B1yor/a-56728242>

Goethe Üniversitesi'nden sosyal psikolog Profesör Rolf van Dick, "Elimizdeki tüm veriler ve araştırma sonuçları, büyük çoğunluğun hala kurallara uyduğunu gösteriyor... Ama ben, kısıtlamaların sürmesi halinde, bu kurallara uymayan azınlığın artacağı görüşümdedir" değerlendirmesini aktardı.

Kamu televizyonu ARD'nin, sonuçlarını 19 Şubat'ta açıkladığı bir kamuoyu araştırmasına göre, Almanya'da Covid-19 kısıtlamalarının çok ileriye gittiği görüşünde olanların sayısı iki hafta öncesine kıyasla yüzde 5 oranında artarak, yüzde 27'ye yükseldi. Bir önceki ankette, alınan önlemlerin yeterli olmadığını söyleyenlerin oranı da son ankette geriledi, yüzde 24'ten yüzde 16'ya düştü.

Bu, yaklaşık bir yıl önce alınmaya başlanan önlemlere, bugüne kadar en düşük kamuoyu desteğini yansıtıyor. Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nin, salgınla mücadele amacıyla uzmanlardan oluşturduğu danışma konseyinde yer alan psikolog Stephan Grünewald'a göre, uzun vadeli perspektif sunulmaması insanlarda, özellikle kış aylarında, "tükenmişlik hissi" yarattı.

Uzun süreli kısıtlamaların halk üzerindeki etkisini araştıran Grünewald, "Bazı insanlar, 'artık sonsuza kadar tecritte gibi yaşayacağız' hissiyatını yaşıyor" diye konuştu. Medya ve siyasetin büyük bir bölümü, 2020 yılı boyunca, maskesiz büyük çaplı gösteriler düzenleyen ve aralarında kendilerini "Querdenker" (farklı açıdan, perspektiften bakarak düşünenler) olarak adlandıranların da yer aldığı koronavirüs önlemleri karşıtlarını, "aşırılık yanlısı azınlık" olarak nitelendiriyor.

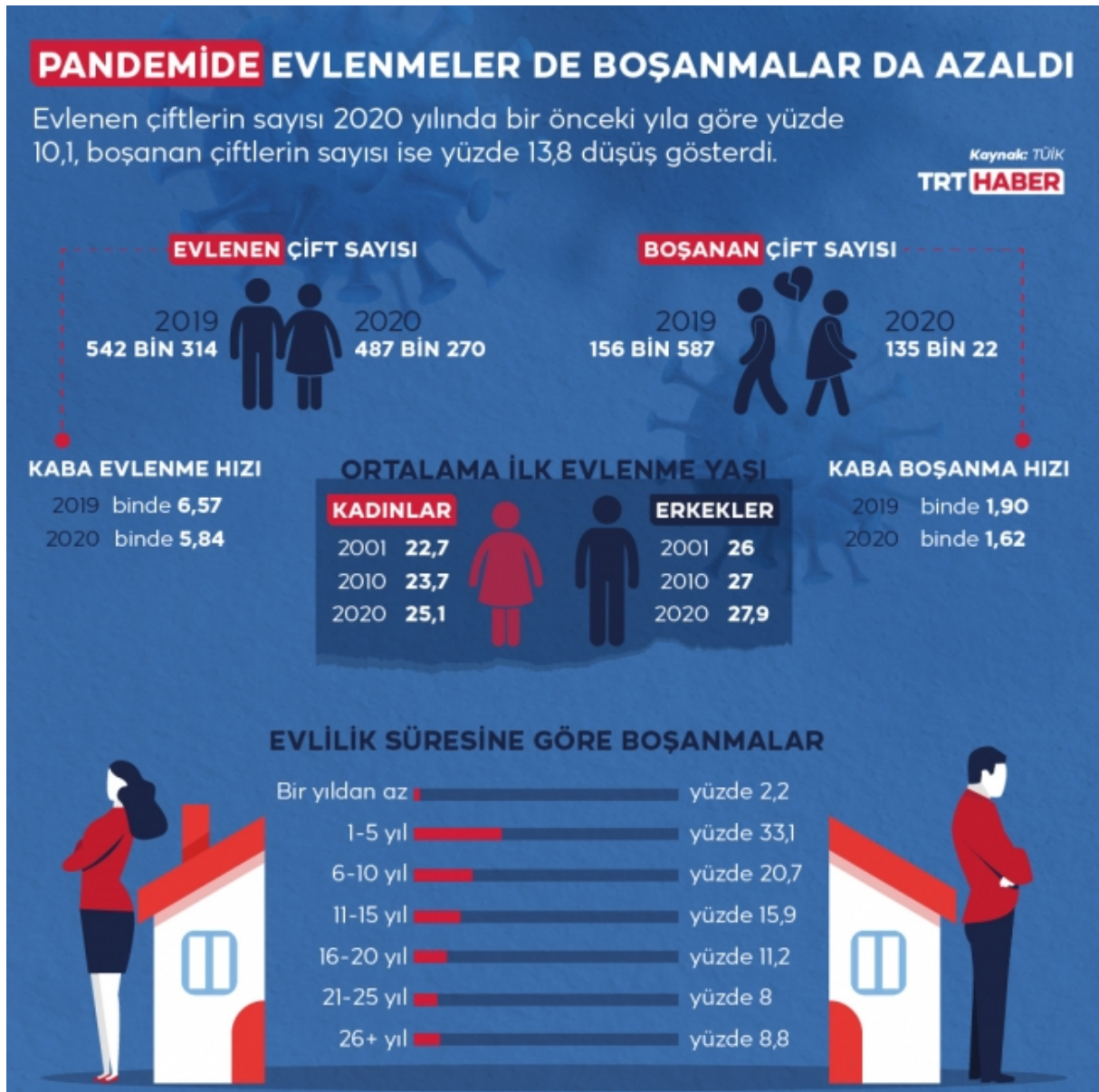
Psikolog Stephan Grünewald'e göre, kısıtlama tedbirlerinin uzun süre devam etmesi halinde bu grupların popülaritesi artabilir. Grünewald, "Koronavirüs inkarcıları, alarm veren ölüm sayıları nedeniyle, bugüne kadar kontrol altında tutulabildi. Ama şimdi artan aşılarda birlikte, komplo teorisyenleri ve inkarcıları, yeniden güç kazanabilir" diye konuştu.

Psikiyatrist Jan Kalbitzer ise salgının bir sonraki aşamasında toplumsal birlik oluşturulabilmek için koronavirüs inkarcıları ile bir uzlaşma sağlanması gerektiğini söyledi. Bu insanlara sadece onların düşüncelerinin hatalı, yanlış olduğunu söylemenin yeterli olmayacağını söyleyen Kalbitzer, onların gerçekleri kabullenmeleri için teşvik edilmesi gerektiğini aktardı, ilgilerini çekebilecek yollarla, gerçeklerin onlara etkili bir şekilde anlatılabileceğini kaydetti.

Alman hükümeti ve özellikle Sağlık Bakanı Jens Spahn, salgınla mücadelede dayanışmanın ve "bireysel sorumluluğun" önemine vurgu yapıyor. Ama bireysel sorumluluk, halka kesilen çok acı bir reçete. Üstelik siyasi sorumluların sözlerini tutmadığı, vaatlerini yerine getiremedikleri bir ortamda, çok da kolay kabul edilebilir de değil. Örneğin Sağlık Bakanı Spahn, herkese hızlı test sözü vermişti. Ama bu süreç planlanandan yavaş işliyor. Yine aşılama hedeflerine de uzak olduğuna dikkat çekiliyor. Bakan Spahn, federal meclisteki muhalefet milletvekilleri tarafından, verdiği sözleri yerine getiremediği gerekçesiyle "açıklamalardan sorumlu bakan" olmakla eleştirildi.

Sosyal psikolog Profesör Rolf van Dick, "Siyasi iletişim tutarlı olmaya devam etmeli. Somut kriterlere, verilere dayanmalı ve bunlar da anlaşılır bir şekilde kamuoyuna aktarılmalı" diye konuştu.

Psikolog Stephan Grünewald de içinden geçilmekte olunan bu kritik süreçte, dürüstlük ve gerçekçi hedeflerin hiç olmadığı kadar önem taşıdığına vurgu yaparak, "Net perspektifler sunulmalı" dedi. Grünewald, "Hep kaçınılması, yapılmaması gerekenlerden, fedakarlıktan söz ediliyor... Oysa insanların neye ihtiyaç duyduğuna ve bu beklentiyi nasıl karşılayabileceğimize odaklanmalıyız" görüşünü kaydetti. İnsanların doğaya özlem duyduğunu, baharın güç veren enerjisini hissetmek istediklerini aktaran Grünewald, sözlerini şöyle tamamladı: "Siyasiler 'anarşiyi' önleyebilmek için bu beklentilere imkan sağlamanın yolunu bulmalı."

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/pandemide-evlenmeler-de-bosanimlar-da-azaldi-559696.html>

Ermenistan'ın 44 günlük Karabağ savaşındaki hezimetini ordu ile Başbakanı karşı karşıya getirdi

Azerbaycan'ın Karabağ'da işgal edilen topraklarını kurtarma operasyonu ile Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan'ın yenilgiyi kabul eden bildiriye imzalaması sonrası Erivan'da sular durulmadı

NIKOL PAŞINYAN

PAŞINYAN'A TEPKİLER VE MUHTIRA

Ermenistan'da ordunun muhtıra vermesiyle yaşanan krizin geçmişi, Dağlık Karabağ'ın işgalden kurtarıldığı günlere dayanıyor

Ermenistan, Rusya ve Azerbaycan Karabağ'daki Ermeni işgaline son veren bildiriye 10 Kasım 2020'de imza attıktan sonra ülkede Paşinyan'ın istifası istendi

Muhalefet, 22 Aralık 2020'den itibaren "süresiz protestolar" başlattı

25 Şubat 2021'de Ermenistan Genelkurmay Başkanı Onik Gasparyan, Paşinyan'a muhtıra verdi

Paşinyan, ordunun istifa çağrılarını "darbe girişimi" olarak nitelendirip Genelkurmay Başkanı Gasparyan'ı görevden aldı

Paşinyan yanlıları ve muhalifler Erivan'da aynı anda sokaklara çıktı

Ermenistan Cumhurbaşkanı Armen Sarkisyan, Paşinyan'ın Genelkurmay Başkanı görevden alan kararnameyi imzalamadı

MUHTEMEL SENARYOLAR

- Paşinyan'ın seçimlere gitmesi halinde "Karabağ yenilgisinin faturasından" dolayı hezimete uğraması büyük ihtimal
- Cumhurbaşkanı Sarkisyan, Genelkurmay Başkanı görevden alan kararnameyi imzalamama konusunda direnirse, ordu darbe girişiminde bulunarak ülkeyi geçici hükümet eliyle erken seçimlere götürebilir
- Karabağ Ermenilerinin ağırlığındaki ordunun yönetime el koyması halinde Azerbaycan ile çatışmaların başlaması göz ardı edilmiyor
- Batı'nın pasif tepkisi, Rusya'nın beklentilerini karşılayacak tezin Ermenistan'da hayata geçeceği ihtimalini güçlendiriyor

26.02.2021

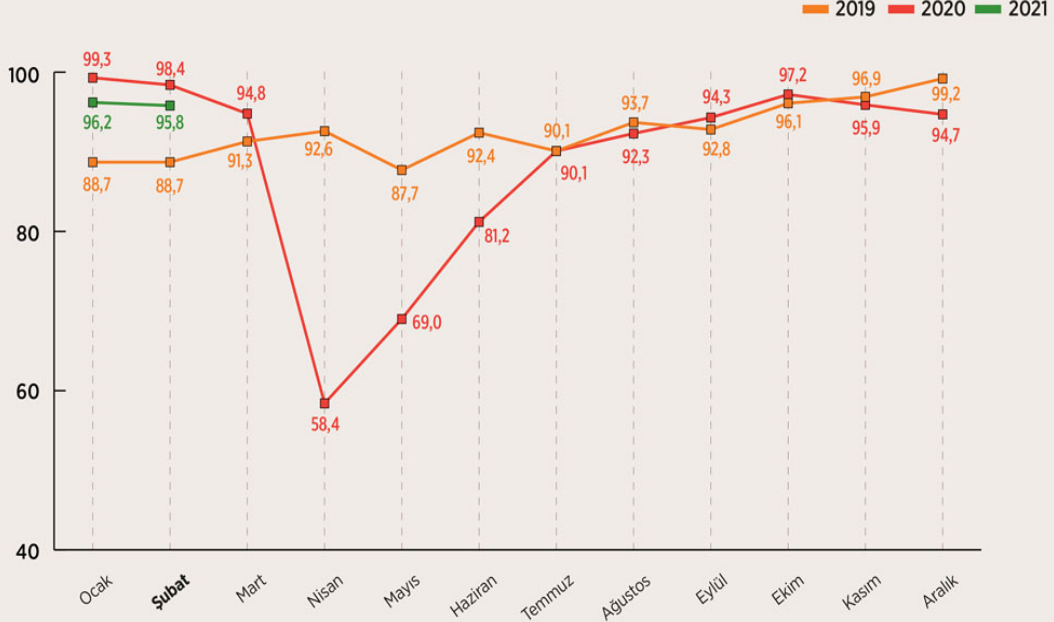

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/22199>

Ekonomik güven endeksi

(Şubat, 2021)

Ekonomik güven endeksi, şubat ayı verileri açıklandı

SEKTÖREL ENDEKSLER VE DEĞİŞİM ORANLARI

(Mevsim etkilerinden arındırılmış)

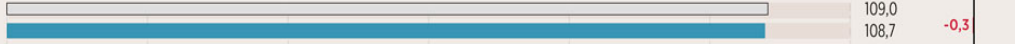
OCAK 2021

ŞUBAT 2021

TÜKETİCİ

REEL KESİM

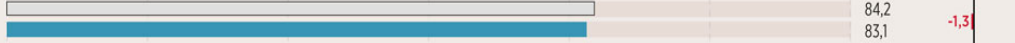
HİZMET SEKTÖRÜ

PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ

İNŞAAT SEKTÖRÜ

Ekonomik güven endeksi tüketici ve üreticilerin genel ekonomik durumuna ilişkin değerlendirme, beklenti ve değişimlerini özetliyor

25.02.2021 Kaynak: TÜİK

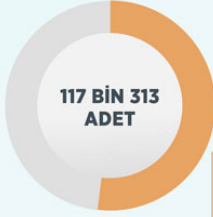
<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/22169>

Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri

Trafiğe kayıtlı taşıt sayısı ocak ayı sonu itibarıyla **24 MİLYON 256 BİN 741** oldu

- Ocak ayında **117 BİN 313** taşıtların trafiğe kaydı yapıldı, **3 BİN 866** taşıtların ise trafikten kaydı silindi
- Trafikteki toplam taşıt sayısı ocak ayında **113 BİN 447 ADET** arttı
- Trafiğe kaydı yapılan taşıt sayısı geçen yılın aynı ayına göre **%24,1 ARTTI**

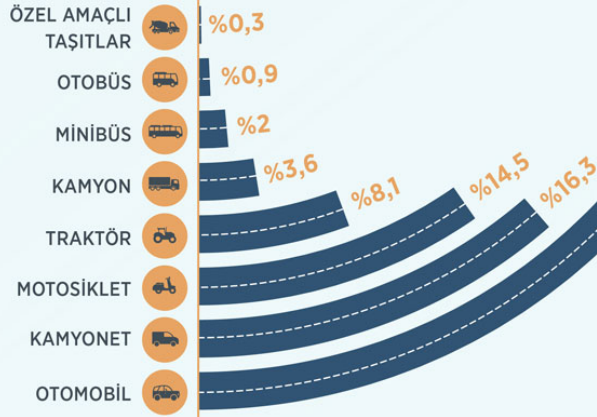
TRAFİĞE KAYDI YAPILAN TOPLAM TAŞIT SAYISI

74 BİN 505'i OTOMOBİL

2021 OCAK TOPLAM TAŞIT SAYISI
24 MİLYON 256 BİN 741

TÜRKİYE'DE OCAK SONU İTİBARIYLA TRAFİĞE KAYITLI **13 MİLYON 172 BİN 111** OTOMOBİL BULUNUYOR

TRAFİĞE KAYDI YAPILAN OTOMOBİLLERİN MARKALARA GÖRE DAĞILIMI

Marka	Adet	Oran (%)
FIAT	12 007	%16,1
RENAULT	10 394	%14,0
VOLKSWAGEN	6 726	%9,0
TOYOTA	5 616	%7,5
PEUGEOT	5 481	%7,4
FORD	4 119	%5,5
DACIA	3 593	%4,8
SKODA	3 228	%4,3
CITROEN	2 875	%3,9
OPEL	2 836	%3,8
DİĞER	17 630	%23,7

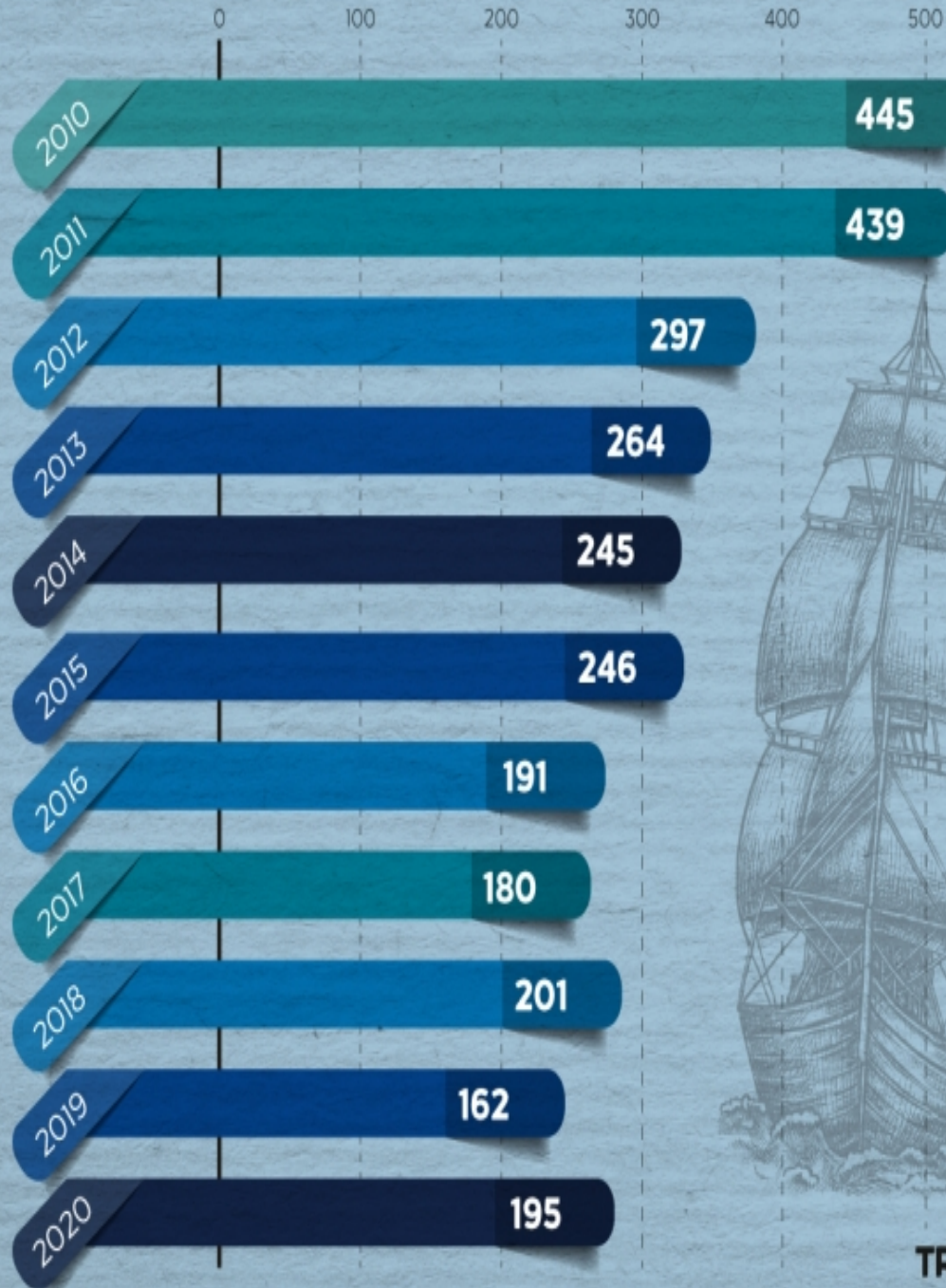
TRAFİĞE KAYITLI OTOMOBİLLERİN YAKIT TÜRÜNE GÖRE DAĞILIMI

SON 10 YILDA **KORSAN SALDIRILARININ** SAYISI

2020'de küresel korsan saldırıları ve saldırı girişimlerinin sayısında bir önceki yıla göre **yüzde 24 artış** yaşandı.

Korsan saldırılarının sayısı

Kaynak: Statista

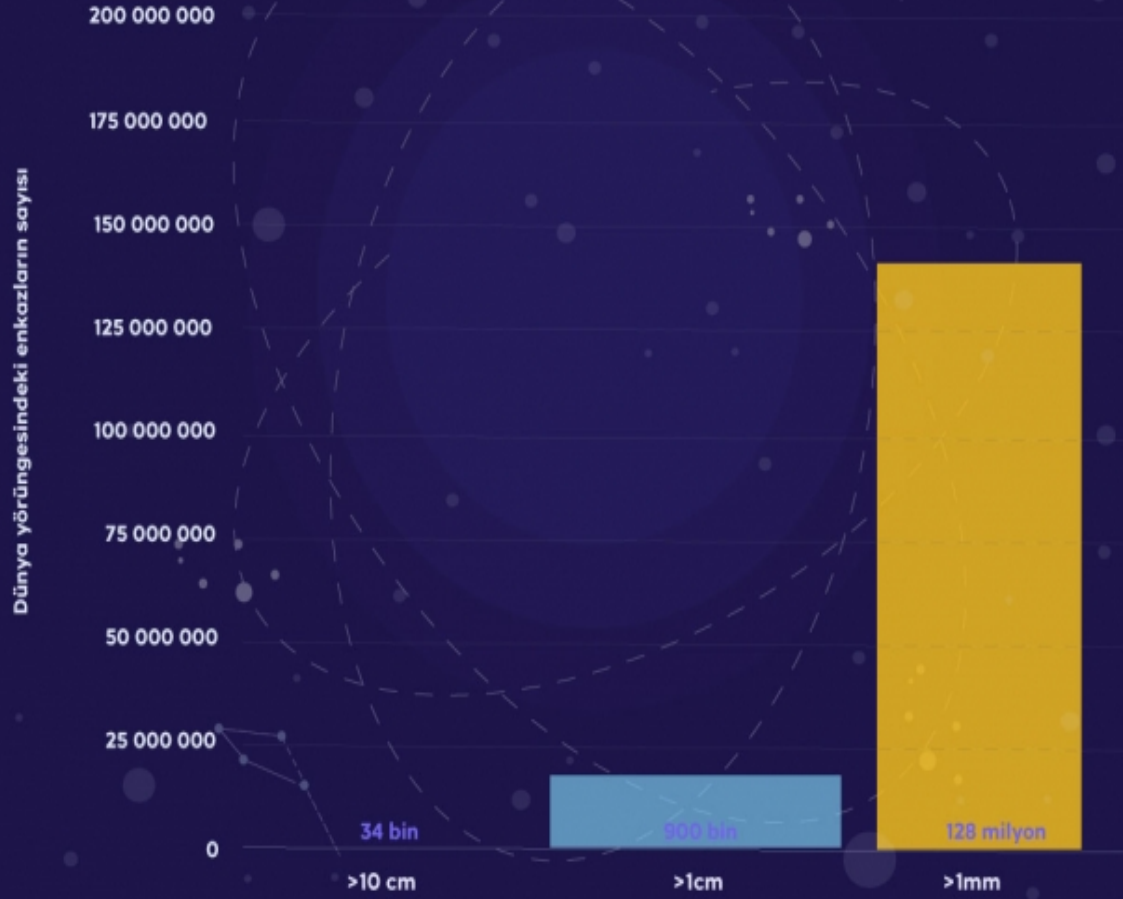
TRT HABER

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/21inci-yuzyilda-modern-korsanlik-neredeler-nasil-saldiriyorlar-559694.html>

İnsanoğlunun yörüngedeki 'kirli izi' geleceği tehdit ediyor

BOYUTLARINA GÖRE DÜNYA'NIN YÖRÜNGESİNDEKİ UZAY ÇÖPÜ SAYISI

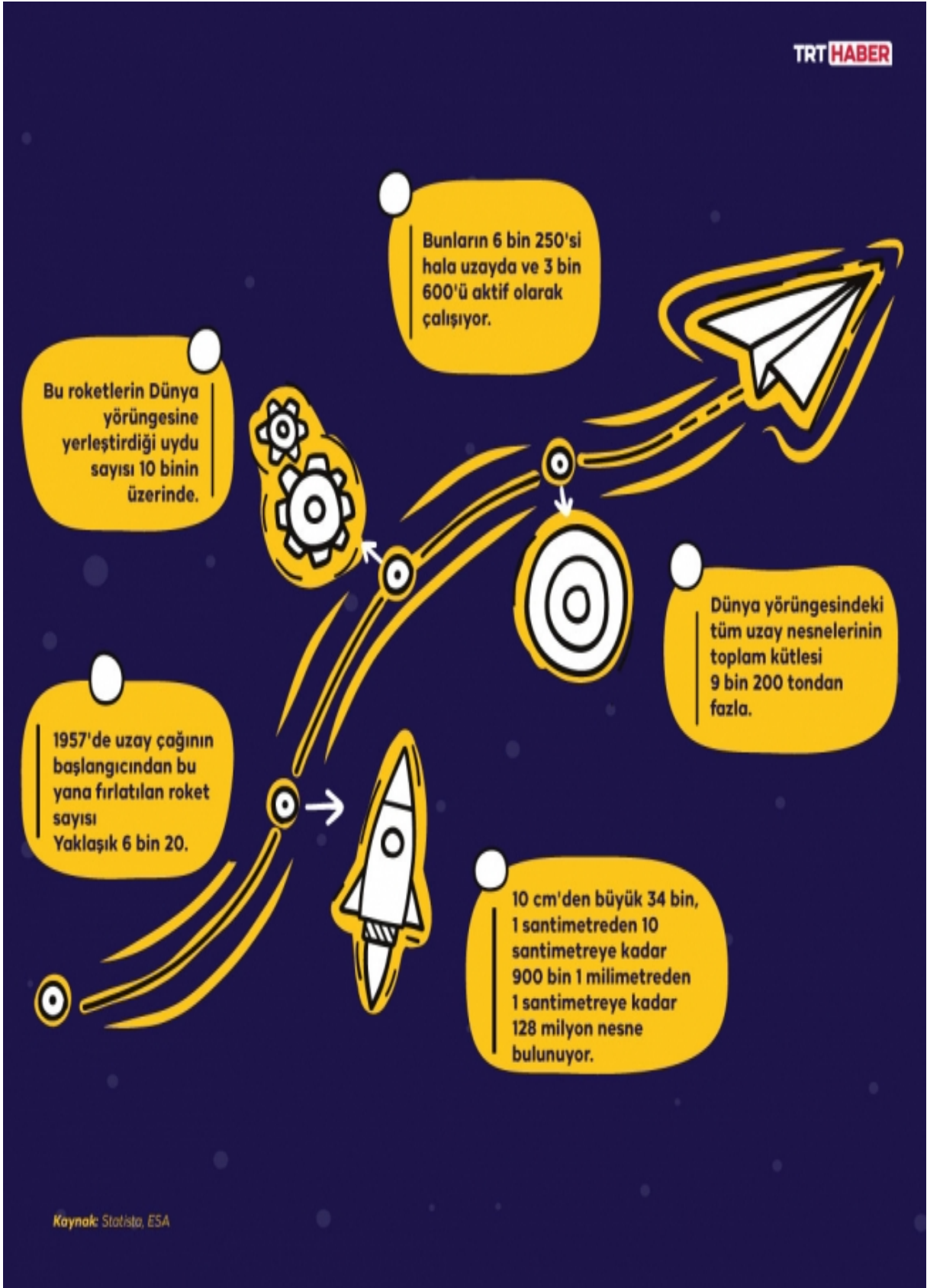
Avrupa Uzay Ajansı'nın verilerine göre Temmuz 2013 itibarıyla Dünya'nın yörüngesinde yüzen insan kaynaklı 1 milimetreden büyük uzay enkazlarının sayısı 128 milyona ulaştı. 10 santimden büyük enkazların sayısı ise 34 bin.

*8 Ocak 2021 itibarıyla

Kaynak: Statista, ESA

TRT HABER

<https://www.trthaber.com/haber/infografik/insanoglunun-yorungedeki-kirli-izi-gelecegi-tehdit-ediyor-559135.html>

Kitap Tavsiyesi

Elinizdeki kitap yalnızca küresel bir salgına bağlı ortaya çıkan duygusal ve davranışsal tepkileri daha iyi yönetebilmek için yazılmadı. Temel amaç koronavirüs salgını üzerinden insan yaşamının kaçınılmazları olan kaygı ve endişeyi nasıl daha iyi yöneteceğimiz ve belirsizlikle nasıl daha barışık yaşayabileceğimiz konusunda bilgi aktarmak oldu. Farkındalık, günümüz insanının yaşamında karşılanmamış bir ihtiyaç ve koronavirüs bu farkındalığı sağlamak bağlamında önemli bir fırsat olarak düşünülebilir. Şöyle ki:

Bir virüs gelir, bol planlı ve yetiştiremeyeceğimizden endişe ettiğimiz işlerle dolu yaşamlarımızda, bize zamanla yarışmanın anlamsızlığını öğreterek yaşamı yavaşlatır, hatta durdurur. Daha da önemlisi hep güneşli olmasını beklediğimiz yaşamlarımızda yağmura yakalanıp ıslanmanın kaçınılmaz olduğunu gösterir.

Bir virüs gelir ve teknolojik araçlarla bağlanmanın “bağ kurmak” zannedildiği bir dünyada sevdiğimiz sarılabilmenin ne büyük bir nimet olduğunu fark etmemizi sağlar.

Bir virüs gelir ve hiçbir şeyin tek kişilik olmadığını, yaptığımız ve yapmadıklarımızla yalnızca kendi yaşamlarımıza değil, başkalarının yaşamlarına da dokunduğumuzu hatta belirlediğimizi görmemizi sağlar.

Bir virüs gelir ve gündelik yaşamlarımızın parçası haline geldiği için giderek kanıksanan çeşitli felaketlerin yaygın olduğu günümüz dünyasında sağlıklı bir yaşam sürdürebiliyor olmamızın minnet duyulması gereken bir nimet olduğunu gösterir.

Bir virüs gelir ve belirsizliğin insan yaşamının kaçınılmazlarından biri olduğu gerçeğiyle bizleri yüzleştirir ve belirsizlikle daha barışık yaşayabilmenin önemini öğretir.

Acı da aynen belirsizlik gibi insan yaşamının kaçınılmazlarından biridir. Acının kaçınılmaz olduğu bir dünyada, acı çekmekten daha önemli olabilecek tek şey acı çekmeye değer bir yaşamöyküsü oluşturabilmektir.

Koronavirüs, bizlere hayatlarımızı gözden geçirip, insan acılarında anlam bulabilme ve yaşamın yalnızca iyiyi değil tüm duyguları hissedebilmekle ilgili olduğunu fark etme ve yeni yaşamöyküleri oluşturabilme fırsatı vermiştir.

“Kaygı ve endişeyi yönetebilmek, belirsizliği kucaklamak ve yeni normale uyum sağlamak bağlamında yazılmış mükemmel bir eser.”

Prof. Judith Beck

Beck Enstitüsü Başkanı

“Pandeminin dünyayı altüst ettiği bir zamanda birinci sınıf bir klinisyen tarafından yazılmış onurlu bir duruş rehberi...”

Prof. Frank Dattilio

Harvard Tıp Fakültesi

“Kaygı, endişe ve belirsizliğin egemen olduğu günlerde yaşama dokunan olağandışı bir eser...”

Prof. Keith Dobson

Dünya Bilişsel ve Davranış Terapileri Konfederasyonu Başkanı

“Dünyanın zor zamanlardan geçtiği bir dönemde harika bir klinisyen tarafından yazılmış, karşılanmamış duygusal ihtiyaçlarınıza yanıt verecek olağanüstü bir kitap...”

Prof. Arthur Freeman

Kognitif ve Davranış Terapileri Birliği Eski Başkanı

“Yaşamın kırılganlığının farkındalığı içinde özel bir duyarlılık ve şefkatle yazılmış pratik ve ilham verici bir kılavuz...”

Prof. Robert Leahy

Amerikan Kognitif Terapi Enstitüsü Direktörü